

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Polyamorie – alternativní vztahy v monogamní
společnosti**

Anna Holubová

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Polyamorie – alternativní vztahy v monogamní
společnosti**

Anna Holubová

Vedoucí práce:

PhDr. Michal Tošner, Ph.D.

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Obsah

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÁ ČÁST	3
	2.1. RODINA A JEJÍ VÝVOJ	3
	2.1.1. RODINA JAKO NEMĚNNÁ INSTITUCE?	3
	2.1.2. RODINA DNES A ZÍTRA	5
	2.1.3. REPRODUKČNÍ VZORCE	7
	2.2. MONOGAMIE	9
	2.2.1. KULTURNÍ KONSTRUKCE MONOGAMNÍ NORMY.....	9
	2.2.2. POSTUPNÁ MONOGAMIE	11
	2.2.3. DŮSLEDKY POSTUPNÉ MONOGAMIE PRO SOCIÁLNÍ STRUKTURU	12
	2.3. LÁSKA A SEXUALITA, KULTURNÍ POJETÍ LÁSKY	14
	2.3.1. CO JE TO LÁSKA.....	14
	2.3.2. LÁSKA A KULTURA	14
	2.3.3. SEXUALITA	16
	2.4. ALTERNATIVNÍ VZTAHY V MONOGAMNÍ SPOLEČNOSTI	17
	2.4.1. NE-MONOGAMNÍ VZTAHY	18
	2.4.2. POLYAMORIE.....	19
	2.5. SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	21
3	EMPIRICKÁ ČÁST	23
	3.1. VÝZKUMNÝ CÍL	23

3.2. SBĚR DAT	24
3.2.1. VÝBĚR METODOLOGIE	24
3.2.2. VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU	24
3.2.3. METODA SBĚRU DAT	25
3.3. ANALÝZA DAT	25
3.4. VÝSLEDKY ANALÝZY DAT	26
3.4.1. UVĚDOMĚNÍ SI POLYAMORIE	27
3.4.2. PROŽIVÁNÍ POLYAMORICKÉHO VZTAHU	30
3.4.2.1. USPOŘÁDÁNÍ POLYAMORY VZTAHU	30
3.4.2.2. PRAVIDLA V POLYAMORY VZTAHU	34
3.4.3. REAKCE MONOGAMNÍHO OKOLÍ NA POLYAMORY VZTAH	36
3.4.3.1. VYROVNÁVÁNÍ SE S REAKCEMI OKOLÍ	39
3.4.4. BUDOUCNOST POLYAMORIE	41
3.5. SHRNUÍ ANALÝZY	43
4 ZÁVĚR	47
5 POUŽITÁ LITERATURA	49
6 RESUMÉ	52
7 PŘÍLOHY	53

1 ÚVOD

V sociálních vědách jsou obzvláště v posledních letech často diskutována témata týkající se genderu, rodiny, monogamie, osobních vztahů a především změny, ke kterým ve společnosti dochází, a které se těchto oblastí dotýkají. Zájem o tato témata je podmíněn zejména poměrně radikálními změnami v těchto oblastech, a možností otevřené diskuze jenž ještě v minulém století nebyla zcela přípustná, a to jak na poli vědy, tak v rámci široké veřejnosti. Tyto změny můžeme pociťovat jak na úrovni jednotlivců, a stejně tak se odrážejí i ve společenském měřítku, jak nám mohou potvrdit sociologové a demografové řadou statistik.

Jednou z řady změn je měnící se postoj k monogamii a tedy i k utváření vztahů ať už rodinných, či těch mimo rodinu. Přestože většina lidí vnímá osobní a rodinné vztahy jako soukromou záležitost jednotlivců, kteří v těchto vztazích vystupují, i tyto vztahy podléhají sociálním normám, a tedy i na první pohled soukromé a osobní vztahy podléhají určité kulturní normě. I monogamní forma vztahu je kulturním konstruktem, a právě proto je tak rozšířena, a v naší společnosti přijímána jako správná. Nicméně společnost i její normy podléhají poměrně rychlým změnám a to i na poli soukromých vztahů. Postupné rozvolňování sociálních a morálních norem umožnilo nástup celé řady typů osobních vztahů, a pro mnoho lidí možnost realizovat svůj osobní život jiným způsobem než tím klasickým monogamním, který byl naší společností ještě donedávna považován za ten jediný správný a možný. „I když je tradiční rodina a manželský svazek stále pro podstatnou část společnosti nezpochybnitelnou hodnotou, zároveň stoupá tolerance vůči nesezdanému soužití a některým dalším alternativním formám partnerského života“ (Fialová, 2000:23). Je faktem, že dodnes je monogamie převládajícím jevem, nicméně i u ní se objevují různé proměny, které jsou dnes většinou společností považovány za běžný jev, a i u dalších forem nemonogamních vztahů se můžeme setkat s poměrnou tolerancí okolí.

V této práci chci poukázat na tyto formy „alternativních“ vztahů a jejich utváření v rámci monogamní společnosti. Jako příklad takového

„alternativního“ vztahu jsem si vybrala polyamorii, tedy jinak řečeno mnoholásku. „Polyamorie (nebo „poly“) je termín používaný k popisu „vztahu, který předpokládá, že je možné [a přijatelné] milovat mnoho lidí a udržovat více intimních a sexuálních vztahů“ (Barker, 2005:13). Tuto formu alternativního vztahu jsem si vybrala především proto, že není příliš známa a to zejména zde v českém kontextu, a to jak v povědomí veřejnosti, tak v oblasti sociálních věd. Oproti zahraničí můžeme říci, že je zde i velice malá komunita lidí, která by polyamorii prakticovala. Prostřednictvím své práce chci proto o polyamorii zjistit více a dostat ji poněkud více do popředí mezi ostatní formy „alternativních“ vztahů, a do povědomí lidí.

V teoretické části své práce se pokusím především poukázat na to, jaký vliv mají sociální normy a kulturní konstruovanost monogamie na utváření takovýchto „alternativních“ vztahů, a to v kontextu rodiny, jejího vývoje, a reprodukčních vzorců. Ráda bych se zaměřila na otázku, zda se polyamorie může stát náhradou sériové monogamie, a jaký to může mít dopad na sociální strukturu. V praktické části chci odhalit jak polyamorici vnímají sami sebe, své vztahy a životní styl, a s jakými reakcemi se setkávají ve svém okolí.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1. RODINA A JEJÍ VÝVOJ

Rodina je vnímána jako základní forma monogamního vztahu, a to i v dnešní době, kdy tomu tak ve skutečnosti často není. Rodina je uspořádání, s kterým se ve svém životě setká téměř každý, v rodině většina z nás vyrůstala, a stejně tak valná většina později založila rodinu vlastní, je tedy nedílnou součástí naší společnosti i nás samých. „Všeobecně přijímaný obraz o rodině jako o základním článku společnosti není dán přece tím, že v ní žijí víceméně všichni členové společnosti, ale tím, že takovou rodinu víceméně každý prožije a stráví v ní významné, časově a zejména sociálně velmi dlouhé období“ (Možný, 1990:19). Rodina má také zcela konkrétní celo společensky uznávanou podobu, a je od ní očekáváno dodržování monogamní normy. Mluvíme zde tedy o svazku jednoho muže a jedné ženy, kteří si jsou po vstupu do rodiny, stvrzeného uzavřením manželství, navzájem věrni po celou dobu trvání tohoto svazku. Takový je tedy předpoklad fungování rodiny, nicméně je jasné, že ne všechny sociální normy jsou vždy dodržovány, což se promítá i na rodinných vztazích. Přestože i v dnešní době si pod pojmem rodina nejčastěji představíme tento ustálený model monogamního svazku je zřejmé, že i zde se mnohé změnilo. Můžeme zde hovořit o tom, co rodina vlastně znamená, a kdo do ní patří, o její funkci, rozvodech, postoji k nevěře, rolích muže a ženy v rodině, načasování vstupu do rodiny a tak dále. Všechny tyto otázky týkající se rodiny se v průběhu času mění, a mění se již po staletí nikoliv pouze v posledních několika letech. Protože právě rodina je zásadním odrazem postoje společnosti k monogamní normě, nastíním zde její stručný vývoj a proměny v čase, tak jak podléhala postupně se měnícím sociálním normám až do dnešní doby, která nabízí různé „alternativní“ formy rodinných vztahů.

2.1.1. RODINA JAKO NEMĚNNÁ INSTITUCE?

Rodina byla po dlouhou dobu považována za jeden ze stabilních a neměnných prvků společnosti, v moderní době za základ státu a

především pro každého jednotlivce jakýsi úkryt před okolním světem. Toto přesvědčení převládalo i v sociálních vědách až do druhé poloviny dvacátého století. „O rodině si mohl být sociální teoretik dlouho jist, že se ve svých funkcích a i základní struktuře ve svém dnešním stavu neliší významně od toho, jak vypadala na počátku naší civilizace“ (Možný, 1999:13). Tuto neměnnou a stabilní formu rodiny představoval v našem kulturním okruhu křesťanský ideál přísné monogamie.

Monogamie, tedy zákaz sexuálního styku mimo manželství je zásadním rysem této tradiční formy rodiny. Jsou zde však i další podstatné charakteristiky. V tradiční rodině zajisté také platilo výrazné oddělení role muže a ženy, kdy ženám připadala výhradně domácí sféra, zatímco mužům sféra veřejná. Zcela jiný byl také postoj k funkci rodiny, neboť zásadním podnětem jejího vzniku a dalšího fungování byly především ekonomické důvody. Zde je také patrný rozdíl mužské a ženské role, neboť ženy byly na mužích zcela ekonomicky závislé, setrvávat mimo manželství, tak pro ně bylo téměř nemyslitelné. Manželství tedy bylo spíše racionální volbou než svobodným rozhodnutím, vznikalo často na základě smlouvy a z ekonomických důvodů, nikoliv jako projev lásky mezi dvěma jedinci. Manželství, rodina a rodičovství bylo tedy především pro ženy údělem, který nenabízel možnost jiné volby.

Zcela zásadní rozdíl mezi tradiční formou manželství a manželstvím dnešní doby, není pouze ten za jakým účelem vznikala, ale také jakými způsoby mohla zaniknout. Rozvod jak jej známe dnes nebyl dříve samozřejmě možný. K rozvodu mohlo sice za jistých podmínek dojít, nicméně vstup do dalšího manželství či sexuální styk nebyly poté přípustné. Vstup do dalšího manželství byl přípustný pouze v případě rozluky, ke které docházelo velice málo, neboť ji musel odsouhlasit samotný papež. Pro tradiční rodinu byla tedy typická oddávací fráze „dokud nás smrt nerozdělí“. Nutno však podotknout, že smrt byla opravdu nejčastější příčinou konce manželství, neboť šance na dožití delšího věku bývaly velice nízké. Je tedy zřejmé, že praktická nutnost do manželství vstoupit, a téměř nemožnost se z něj posléze vyvázat vedla k tak

zásadnímu postavení rodiny ve společnosti, a nahlížení na rodinnou instituci jako na něco posvátného, fungujícího a neměnného.

2.1.2. RODINA DNES A ZÍTRA

Pokud srovnáme formu tradiční rodiny s rodinou dnešní, nebo spíš s různými formami, kterých může dnešní rodina nabývat, jsou zde na první pohled patrné rozdíly, a je jisté, že ve vývoji rodiny došlo k mnoha radikálním změnám. „Česká rodina, tak jako rodina v celé západní civilizaci, se v posledních několika desetiletích vzdálila ustálenému modelu, platnému v Evropě nejméně po tisíciletí, od doby, kdy se křesťanstvím rozšířila přísná monogamie a univerzální zákaz sexu mimo manželství a také výrazně odlišná, vzájemně komplementární role muže a ženy“ (Možný, 2002:21). Tyto změny nejsou zcela vždy považovány za pozitivní. Nalezne se řada odpůrců nových rodinných forem, a tedy i celá řada zastánců rodiny tradiční, můžeme tak poměrně často slyšet o krizi tradiční rodiny.

Jako jeden ze zásadních rysů tradiční rodiny jsem výše uvedla přísné dodržování monogamie. Můžeme tedy přepokládat, že moderní rodina toho bude opakem. Není tomu však zcela tak. Od manželství je i v dnešní době očekávána věrnost. Je sice zřejmé, že se tomu tak ne vždy děje, nicméně je nutné podotknout, že ani doba křesťanské rodiny a přísné monogamie nebyla zcela jistě prosta nevěrníků. Hlavní rozdíl nalezneme v tom, že tradiční rodina měla na sex monopol, tedy že mimo manželství byl sex nepřipustný. Zatímco dnes je předmanželský sex běžný. Stejně tak rozvod a uzavření dalšího manželství je zcela normální, a to v takové míře, že je běžné do manželství během života vstoupit i několikrát, tedy více než jednou či dvakrát. K monopolu tradiční rodiny na sex se také váže monopol na plození a výchovu dětí. Nemanželské děti byly dříve považovány za nelegitimní a v životě to rozhodně neměly lehké. Zatímco v dnešní době nemanželské děti tvoří poměrně velkou část populace, neboť narození dítěte mimo manželství dnes není také nic nenormálního.

I důvody vstupu do manželství se změnilly. Přestože nelze vyvrátit, že by rodina ani v dnešní době neměla již žádnou ekonomickou roli, tu stále má, a rozhodně není zanedbatelná, hlavním důvodem vstupu do manželství se stala láska mezi dvěma lidmi, a i po uzavření manželství se od něj očekává jisté emocionální naplnění a jistoty. „Rodina představuje na jednu stranu pragmatickou instituci, která naplňuje praktické potřeby svých členů a k níž se přistupuje z racionálního hlediska, a na druhou stranu zajišťuje svým členům bezpečí a pocit emocionální sounáležitosti“ (Fialová, 2000:70). To je zároveň i důvodem proč dnes manželství častěji zanikají, neboť láska je mnohem křehčí pouto než ekonomická nutnost, a pokud láska ze vztahu vyprchá, je zde poměrně jednoduchá možnost takové neuspokojivé manželství ukončit a uzavřít nové. „Současný nárůst rozvodovosti tedy lze chápat nikoliv jako krizi romantické lásky, ale naopak její nebyvalý rozkvět. Právě proto, že partneři od sebe očekávají trvalou lásku a sdílení intimity, jsou tak často zklamáni“ (Katrňák, 2010:42). Zde můžeme opět vidět vliv role muže a ženy, které se od dob tradiční rodiny také zcela zásadním způsobem změnilly. Jak bylo zmíněno výše, obzvláště pro ženu bylo manželství a ekonomická závislost na muži životním údělem. Zatímco dnes jsou ženy běžně pracující, tedy ekonomicky nezávislé, a v případě potřeby jim ekonomické důvody v rozchodu většinou příliš nebrání. To, že se manželství uzavírají na základě lásky je také důkazem osobní volby do manželství vstoupit, nikoliv vlivu rodiny, která měla na uzavírání manželství právě kvůli majetkovým poměrům zcela zásadní vliv.

Můžeme tedy vidět řadu zásadních změn, které se na rodině během času promítly. Kořeny těchto změn můžeme najít již v celkem vzdálené minulosti, ale jejich nejrychlejší a nejzásadnější průběh nastal teprve nedávno, proto jsou vnímány intenzivněji a hovoří se o krizi tradiční rodiny. „Dramatický nárůst počtu rozvodů, masové rozšíření nesezdaného soužití či lehkost, s níž stoupá počet nemanželských dětí, to vše jsou jevy, které reagují na změny společenského kontextu a zároveň pro tyto změny vytvářejí podmínky a jsou jejich katalyzátorem“ (Katrňák, 2010:20). Došlo k zásadním změnám v sexualitě, na kterou již

manželství nemá monopol. Díky rozmachu antikoncepce a její poměrně snadné dostupnosti se změnila především ženská sexualita, protože v dnešní době aktivní sexuální život neznamena nutně zplození potomka, a mateřství se pro ženy stalo volbou, nikoliv údělem. Mnoho žen se dnes také věnuje v první řadě budování kariéry a mateřství odsouvají do pozdějšího věku, to spolu s vynálezem antikoncepce má vliv na pokles porodnosti. Pojetím manželství jako občanské smlouvy nikoliv jako posvátného svazku došlo k zeslabení trvalosti manželského svazku. Manželství založená na lásce a sexuální přitažlivosti jsou mnohem křehčí, důsledkem toho je nárůst rozvodovosti a trend opakovaných manželství. Změnila se tedy zásadně i funkce manželství, a to prostřednictvím ekonomického osamostatňování žen, a předáváním řady rodinných funkcí do rukou státu. Systém veřejného vzdělávání, nemocnic a sociálních zařízení a podpor usnadnil rodinám mnoho z jejich původních starostí, rodina se tak stala především emocionální podporou, která poskytuje svým členům pocit bezpečí a lásku.

Pokud se podíváme na statistiky, které nám v číslech ukazují, klesající porodnost a stoupající rozvodovost je snadné porozumět debatám o krizi tradiční rodiny. Nesmíme však přehlížet fakt, že lidé do manželství stále vstupují, a to i několikrát za život. Párové soužití a rodinný život je pro většinu lidí stále podstatný a vidí v něm svou realizaci. Ať už rodina v dnešní době nabývá jakýchkoliv forem, omezuje svoji produkci na jedno, maximálně dvě děti, a často dochází k jejímu rozpadu, stále zůstává jedním ze základních kamenů společnosti a stabilizujícím prvkem sociálního systému, neboť je zásadní organizací soukromé sféry a každému jednotlivci může nabídnout svou ochrannou náruč před okolním světem.

2.1.3. REPRODUKČNÍ VZORCE

Reprodukčními vzorci rozumíme reprodukční chování populace, tedy plánování dětí, proces porodnosti a demografické ukazatele s tímto související, jako je například věk matek prvorodiček. Je zřejmé, že reprodukční vzorce úzce souvisí se vstupem do manželství a plánováním

rodiny, tedy i na nich se promítají změny, které se promítají na rodině, jenž byly již popsány výše. Proto zde v krátkosti nastíním, k jakým změnám v reprodukčních vzorcích v poslední době dochází.

„Posledních 20 let je z hlediska procesu porodnosti a reprodukčních vzorců v české populaci obdobím velkých, poměrně rychlých a svým dopadem významných proměn“ (Šťastná, 2010:76). Jak bylo již uvedeno výše v kapitole o rodině, dochází především v posledních několika desetiletích k odsunu vstupu do manželství, s čímž často souvisí i odložení plánovaného rodičovství. „Nejmarkantněji se tato transformace projevila posunem fáze zakládání rodiny do vyššího věku a poklesem transverzálních ukazatelů charakterizujících úroveň plodnosti na jednu z nejnižších úrovní“ (Ibid.). S tímto trendem vzestupu věku prvorodiček se setkáváme zhruba od 70. let, nejmarkantnější změny však můžeme zaznamenat především na konci století, kdy se ženám po převratu otevřely nové možnosti, studia, cestování a budování kariéry, které nyní dostávají přednost před založením rodiny, zatímco u starších ročníků bylo velmi časně založení rodiny běžné. „Z generačního pohledu je pro ženy narozené ve 40., 50. a 60. letech charakteristický časný vstup do rodičovské etapy života, více než 80 % z nich mělo své první dítě před 26. rokem věku“ (Šťastná, 2010:78).

Jako jednu z významných determinant ovlivňujících narození prvního i druhého dítěte uvádí ve svém výzkumu A. Šťastná partnerské soužití. „Ženy žijící doposud samy nebo ženy rozvedené či po rozchodu s partnerem mají oproti ženám vdaným výrazně nižší intenzitu narození prvního i druhého dítěte. Nižší pravděpodobnost je také u žen žijících s partnerem v nesezdaném soužití“ (Šťastná, 2010:85). Rozdíl nalezneme také u žen, které žijí s novým partnerem, tyto ženy mají vyšší pravděpodobnost narození druhého dítěte v takto opakovaném partnerství, než ženy žijící ve stále stejném partnerství s mužem, se kterým mají své první dítě.

Z tohoto výzkumu a dalších demografických ukazatelů můžeme vidět, že partnerské vztahy, do kterých lidé vstupují, mají zřejmý vliv na reprodukční vzorce. Přestože je zde poměrně velký trend nesezdaného

soužití, lidé ho stále často považují jen za přechodnou fázi, s tím, že vstup do manželství a rodičovství plánují až na pozdější dobu. I proto se stále velké množství dětí rodí do manželských svazků, nikoliv do nesezdaného soužití. Různé formy „alternativních“ vztahů, tak jistě ovlivňují postoj k rodičovství a plány do budoucna, které lidé k otázce uzavření manželství a rodičovství zaujímají.

2.2. MONOGAMIE

Jak bylo již uvedeno v kapitole o rodině, monogamie, tedy párové soužití dvou jedinců, je stále nejčastější formou partnerského vztahu a to nejvíce v podobě uzavření manželství mezi dvěma jedinci. V této kapitole se pokusím nastínit proč tomu tak je, jakých forem může monogamie nabývat, a jaké to má důsledky pro sociální strukturu společnosti.

2.2.1. KULTURNÍ KONSTRUKCE MONOGAMNÍ NORMY

Proč lidé žijí převážně v monogamii? Proč jsou zde přesto i kultury, které jsou polygamní? Jak se převaha monogamie či polygamie historicky vyvíjela až do dnešní doby? Je některé z těchto uspořádání výhodnější pro ženy a jiné pro muže? Tyto a další otázky týkající se monogamie byly už položeny mnohokrát a také z různých úhlů pohledu. Tyto otázky si totiž kladou nejen sociologové a antropologové, ale i evoluční biologové, nebo ekonomové. Je zřejmé, že odpovědi na tyto otázky nejsou jednoznačné a každý z těchto úhlů pohledu může zahrnovat část pravdy.

Jedna z takových teorií, s kterou přišlo nezávisle na sobě několik vědců, tvrdí, že převaha monogamie nastala v důsledku rozšíření demokracie. Vysvětlení je následující: „monogamie je výsledkem kompromisu mezi muži po příchodu demokracie, kdy bohatí, silní muži získali politickou podporu od chudých mužů výměnou za vzdání se svých četných manželek“ (Kanazawa, Still, 1999:25). Na souvislost demokracie a monogamní normy poukazuje i Ridley: „Skutečnost, že většina lidí žije v monogamních společnostech, však vypovídá spíše o tom, co nám přikazuje demokratické zřízení, než o tom, oč usiluje lidská přirozenost. Odvolejte zákony proti polygamii a ona začne vzkvétat“

(Ridley,1999:145). Proti této teorii argumentuje S.Kanazawa a M.C.Still svojí teorií, která je založena na důsledku ženské volby mezi monogamií a polygamií, podle toho, co je pro ně výhodnější: „Pokud jsou velké zdroje nerovnosti mezi muži, ženy se rozhodnou pro polygamií, a objeví se polygamní instituce manželství. Pokud jsou zdroje nerovnosti mezi muži malé, ženy se rozhodnou pro monogamní sňatek a objeví se instituce manželství. Tato teorie vysvětluje historický posun od polygamie k monogamii v důsledku postupného poklesu nerovnosti mezi muži“ (Kanazawa, Still, 1999:25). Svoji teorii potvrzují empirickým výzkumem provedeným ve 127 zemích, a dokazují jím, že úroveň demokracie nemá žádný vliv na úroveň polygamie ve společnosti. Tato teorie tedy předpokládá vývoj monogamní normy na základě svobodné volby žen mezi monogamií a polygamií podle toho, která z forem je pro ně momentálně výhodnější. „Instituce manželství na společenské úrovni by měla vzniknout spontánně jako společný fenomén milionu jednotlivých rozhodnutí, které ženy dělají na individuální úrovni“ (Kanazawa, Still, 1999:45). S podobnou argumentací přichází i Ridley: „Člověk bude monogamní, jestliže přínos, jež pro rodinu představuje otcovská péče třeba i nízko postaveného otce, daleko převáží nad výhodami, jež by žena získala poměrem s jeho šéfem. Jestliže by však bylo bohatství samců distribuováno příliš nerovnoměrně, vyvinula by se polygamie“ (Ridley,1999:151).

Jak můžeme vidět v historii, lidstvo si prošlo i svojí polygamní minulostí. Ať už je tedy monogamie výhodnější pro muže či ženy, to že je dnes rozšířenější a ustálenější formou svědčí o tom, že pravděpodobně pro nás větší výhody má. Jistě i dnes jsou zde kultury, které monogamní nejsou, což podporuje myšlenku, že i polygamie má své výhody, které v některých kulturách zvítězily nad výhodami monogamie. „Zkrátka lidstvo má mnoho potencionálních systémů párování a vybírá si z nich podle okolností“ (Ridley, 1999:158). Monogamie je tak zřejmě kulturním konstruktem, podle kterého se společnosti formují, tak jak je zrovna třeba.

2.2.2. POSTUPNÁ MONOGAMIE

Kromě různých „alternativních“ forem partnerských vztahů je v poslední době hojně rozšířená i jakási „alternativní“ forma monogamie. Jedná se o postupnou nebo také sériovou monogamii. Pokud ji porovnáme s „klasickou“ monogamií, která v základu předpokládá vstup do manželství a jeho ukončení až smrtí jednoho z partnerů, postupná monogamie se liší tím, že jedinec během života může vstoupit do manželství i několikrát.

Takováto „sériová“ manželství nám dnes nepřipadají jako nic zvláštního. Jak již bylo popsáno v kapitole o rodině důvody k uzavření manželství a jeho funkce se výrazně změnily, a jeho zrušení nebývá příliš náročné. Pokud se lidé berou z lásky, očekávají od manželství, že bude tuto emoční funkci dále naplňovat. Jak víme láska a především prvotní zamilovanost, mají tendenci s časem vyprchávat, a toto vyprcháání lásky bývá častým důvodem rozpadu manželství. Lidé však i po takovémto zklamání touží opět zažívat pocit zamilovanosti, nachází si tak nové partnery, s kterými opět vstupují do manželství. Zde se ovšem nejedná pouze o uzavírání manželství, ale i o vstupování do nových partnerských vztahů, kdy se lidé mohou za život několikrát rozejít se svými partnery a postupně uzavírat partnerství nová, která jim znova poskytnou emoční uspokojení, tedy vždy aspoň dočasně. A tento koloběh se může za život opakovat několikrát.

Zajímavou alternativou k postupné monogamii by se mohla stát právě polyamorie. Rozdíl mezi postupnou monogamií a polyamorií je v tom, že v případě postupné monogamie jedinci z jednoho partnerského vztahu nejdříve vystoupí a až poté vstoupí do nového svazku, zatímco v případě polyamorie původní vztah stále trvá a jeho účastníci i v jeho průběhu navazují další nové vztahy. Jistě se dá namítnout, že to se často děje i v monogamních partnerských vztazích, kdy si jedinec, nebo méně často i oba partneři mohou najít milence či milenku, ale přesto dále setrvávají v původním vztahu. Zde však bývá pravidlem, že jeden partner podvádí druhého, neboť svého milence před partnerem tají a jedná se o klasickou nevěru. V polyamorii jsou všichni partneři informováni o

„partnerech svých partnerů“, a všem účastníkům takový vztah musí vyhovovat. Pro jedince, kteří během svého života spadnou do neustálého koloběhu postupné monogamie, neboť touží po stálém pocitu zamilovanosti a vztahu naplněném láskou, by tak polyamorie mohla být jistým řešením s rozdílem, že původní vztahy by nezanikaly, ale naopak by do prvního vztahu přibývaly vztahy nové, a mohly tím přispívat k jeho oživení a naplnění stálého pocitu zamilovanosti. Otázkou však je kolik lidí by se dokázalo takovému vztahu otevřít a překonat pocity žárlivosti, které jsou pravděpodobně jedním z hlavních důvodů proč většina populace i přes svobodu a otevřenost dnešních forem partnerských vztahů stále přiklání k monogamii byť té postupné.

2.2.3. DŮSLEDKY POSTUPNÉ MONOGAMIE PRO SOCIÁLNÍ STRUKTURU

Stále hojnější praktikování postupné monogamie se projevuje i na struktuře společnosti, aneb jak vyplývá ze známé věty „rodina je základ státu“ i soukromé má vliv na to veřejné. „Rodina je vždy zasazena do demografického, ekonomického, sociálně politického a kulturního rámce konkrétní společnosti“ (Sýkorová, 1996:61). Tento kulturní rámec má samozřejmě vliv na rodinu, na její uspořádání a funkce, ale stejně tak má rodina a její struktura vliv na strukturu celospolečenskou.

Tedy i postupná monogamie má své důsledky projevující se na sociální struktuře. Jeden z jejích projevů v sociální struktuře můžeme sledovat na uspořádání domácností, která se utvářejí po rozvodech a následně při vytváření nové rodiny. „[Rozvedené páry, pozn. aut.] pak nastupují rozmanité cesty opakovaných manželství anebo – stále častěji – různě asymetrických útvarů rodin rozvedených žen, žijících částečně osaměle, po jistá období s přechodnými partnery anebo s vlastními rodiči, nejčastěji s matkou“ (Možný, 1990:161). Po rozvodu manželství tedy zpravidla následuje rozdělení domácnosti, které může mít různý charakter, podle toho zda jsou v manželství děti. Nejčastější model pro rozvedené manželství s jedním dítětem jsou dvě oddělené domácnosti, kdy dítě žije s jedním z rodičů, nebo pobyt u rodičů pravidelně střídá.

Pokud je v rozvedeném manželství více dětí, může dojít také k modelu, kdy každé dítě žije s jiným rodičem. Ve všech těchto modelech však velice často dochází k uspořádání samostatných domácností, kdy v jednom bytě nejčastěji žije pouze jedna osoba, eventuálně jedna dospělá osoba s dítětem, či dětmi. „[Podle dat dostupných ze sčítání lidu, pozn. aut.] výraznou část těchto cenзовých domácností tvoří domácnosti samostatně žijících důchodců/ důchodkyň (téměř polovina) a zároveň, narozdíl od samostatně žijících otců, do této kategorie nespádají svobodné a rozvedené matky žijící společně s dětmi“ (Tomášek, 2006:83). Tato situace se nemusí změnit ani po navázání nového vztahu, obzvláště pokud jsou děti již odrostlé, nebo naopak jedinci žádné děti z předchozích vztahů nemají a jsou již zvyklí na život v samostatné domácnosti. S takovým uspořádáním se můžeme setkat především u jedinců, kteří si v dlouhém přechodném období mezi jednotlivými vztahy zvykli žít jako „singles“. „Jinou překážkou, která se objevuje s prodlužujícím se „singlovským obdobím“, je postupná ztráta schopnosti partnerského soužití a přizpůsobení se jinému člověku“ (Tomášek, 2006:93).

Postupná monogamie a tedy i opakovaná rozvodovost je také jedním z hledisek, která mají dopad na počet dětí v domácnostech. „Ve vysoce rozvodových společnostech – a ta česká takovou je – se může stávat, že po porodu prvního dítěte, který dnes nastává ve vyšším věku ženy, se manželství nebo partnerství rozpadne a žena se již pro další dítě nerozhodne“ (Rabušic, 2007:701). Pokud lidé vstoupí do dalšího manželství, je zde vysoká pravděpodobnost, že již mají dítě z předchozího manželství nebo vztahu. V těchto případech se velice často pro další společné dítě již nerozhodnou. „Poslední kategorií, která prokázala statisticky významný vliv na očekávanou jednodětnost, je rodinný stav „vdaná“. Vdané ženy mají o 55 % nižší šanci, že budou mít jedináčky, než ženy svobodné“ (Rabušic, 2007:715). U rozvedených žen, je také větší pravděpodobnost, že nevstoupí do dalšího manželství, protože jsou tak spokojenější než rozvedení muži, nebo do dalšího

manželství vstoupí až v delším časovém odstupu po prvním rozvodu, tedy i ve vyšším věku, kdy již děti často mít nemohou.

2.3. LÁSKA A SEXUALITA, KULTURNÍ POJETÍ LÁSKY

2.3.1. CO JE TO LÁSKA

Láska, přestože je tak často používané slovo, přestože o ní bylo již tolik napsáno, a nejspíše ještě bude, je poměrně těžko definovatelný pojem. Y. Dallaire definuje lásku takto: „Říká se, že láska je emoce. Emoce ovšem většinou bývá jakési hnutí mysli, neklid, citová reakce, a to obvykle intenzivní. Láska tedy je citové hnutí zaměřené na někoho“ (Dallaire, 2009:23).

Kromě definice lásky zde vyvstávají další otázky: Kde se láska vlastně bere? A k čemu je vůbec dobrá? I na tyto otázky můžeme hledat odpovědi z různých úhlů pohledu, ať už se zaměříme na psychologické hledisko, které se zabývá láskou jako emocí, která bývá často plná rozporů: „Láska sama je ideální i paradoxní, protože chce být jednotou duality. Jde o to uchovat a posílit vlastní já sebevzdáním, lásku prožívat plně a zároveň i reflektovaně, extaticky i ironicky“ (Luhmann, 2002:141), nebo například na hledisko biologické: „A ať už chceme, nebo ne, sexualita je strategie, kterou „příroda vymyslela“, aby zajistila přežití druhů, to, čemu říkáme láska, je další z těchto strategií, jež má zajistit co nejlepší podmínky pro „odchov“ našich mláďat. Láska z biologického hlediska slouží sexualitě“ (Dallaire, 2009:33). Můžeme tedy soudit, že přestože je láska emocí, která je součástí naší psychiky, má i jistý vliv na naši biologickou stránku, souvisí s naší sexualitou, tedy i reprodukcí, a možná proto je pro lidi tak principiálně důležitá. „Individua jež si představují, že hledají své štěstí, slouží reprodukci lidstva. Společnost proto musí v lásce a manželství dávat k dispozici formy, umožňující kombinaci maximálního řádu a svobody“ (Luhmann, 2002:154).

2.3.2. LÁSKA A KULTURA

Láska je tedy něco těžko definovatelného, přesto něco všudypřítomného co nás provází po celý život, a není tomu tak pouze

v dnešní době a pouze v západní kultuře. „Lásku prožívají lidé všech kultur a vytvořili pro ni své specifické výrazy. Její všudypřítomnost nás přesvědčuje, že láska, se svými klíčovými prvky závaznosti, něžnosti a vášně, je neodmyslitelná součást lidského prožitku a dosažitelná pro každého“ (Buss, 2009:13).

Samozřejmě i láska, její vnímání i prožívání se mění, a to jak v kontextu různých kultur, ale i v čase. Například tak jako dnes lásku vnímáme jako základní kámen pro vstup do manželství, dříve tomu bylo zcela jinak. Přestože láska i dříve jistě existovala, nebyla důvodem vstupu do manželství. „Láska jakožto hlavní důvod uzavření manželství se ve vývoji lidstva objevila až velmi pozdě. V dřívějších dobách se sňatky často uzavíraly z nutnosti, kvůli vytvoření ekonomického nebo politického spojení, nebo protože to rozhodli rodiče, a to někdy už ve velmi mladém věku“ (Dallaire, 2009:34). Stejně jako se změnil tento postoj ke vztahu lásky a manželství v čase, tak láska nabývá rozličných proměn i v rámci různých kultur. V jednom výzkumu byly dotazovány Američanky, Japonky a Rusky, zda by byly ochotny provdat se za muže, který splňuje všechny základní kvality pro dobrý vztah a manželství, jehož by však nemilovaly. „U dotázaných Rusek by si pouze 59% nevzalo někoho, do něhož nejsou zamilovány, bez ohledu na hodnotu jeho ostatních požadovaných vlastností“ (Buss, 2009:60). Většina Američanek ani Japonek, by nebyla ochotná manželství s mužem, kterého nemilují, uzavřít. „Tyto odlišnosti ilustrují vliv kulturního kontextu na proces namlouvání. Nicméně většina žen ve všech třech kulturách považuje lásku za nepostradatelnou složku manželství“ (Buss, 2009:61). Postoje k lásce, její vyjadřování a prožívání se může kulturu od kultury lišit, nicméně je zřejmé, že láska se ve všech kulturách v nějaké své formě vyskytuje. „Pocity a projevy lásky nejsou nedávným produktem určitých názorů západní civilizace. Láska je univerzální fenomén. Myšlenky, emoce a projevy lásky zažívají lidé všech kultur na celém světě, od Zulů na nejjižnějším výběžku Afriky po Eskymáky na severu Aljašky. V přehledné práci o 168 rozličných kulturách na celém světě přináší antropolog William Jankowiak dostatečné důkazy o tom, že téměř v 90%

těchto kultur existuje to, co nazýváme romantickou láskou“ (Buss, 2009:59).

Jak můžeme vidět na důkazech různých mezinárodních výzkumů i láska má svá rozličná kulturní pojetí. S takovými rozdíly se můžeme setkat i v rámci jedné kultury, která se však vyvíjí v čase, a s ní se vyvíjí i její kulturní pojetí lásky. Přestože se takové pojetí lásky může mezi různými lidmi lišit, snad pro všechny je něčím záhadným, s čím si mnohdy nevíme rady, a to je důvodem tak častých partnerských problémů. „Párový vztah nám poskytuje jedno z nejhlubších uspokojení lidského života a bez něho by se zdál život prázdný. Konec konců některým párům se podaří žít šťastně až do smrti. Příliš dlouho jsme však ignorovali pravdu o lidském párovém chování. Konflikt, soupeření a manipulace jsou neodmyslitelnou složkou života ve dvou a musíme společně vytáhnout hlavy z písku, abychom pochopili nejústřednější vztahy v lidském životě“ (Buss, 2009:29).

2.3.3. SEXUALITA

K lásce dnes neodmyslitelně patří i sexualita. I ta se během století vyvíjela a společenské postoje k ní prošly řadou změn. Jako jeden ze zásadních zvrátů v dějinách sexuality vidí M. Foucault 17. století, kdy došlo k zásadnímu potlačení svobodné sexuality (Foucault, 1999). Od této doby až téměř do 20. století se jedinou legitimní normou stává párové manželství, a sexuální život je redukován na plození potomků. „Až do konce 18. století vládly sexuální praktikám – vedle vžitého obyčeje a tlaku mínění – tři velké explicitní kodexy: kanonické právo, křesťanská pastore a občanský zákoník“ (Foucault, 1999:46). Rodina se tak stala hlavním zdrojem sexuality, ale i lásky a emocí.

V křesťanských společnostech se později rozvinul specifický diskurs o sexualitě prostřednictvím pravidelných a povinných zpovědí. „*Scientia sexualis*, rozvíjená od 19. století, si ve svém středu paradoxně podržela podivuhodný rituál povinné a vyčerpávající zpovědi, který byl na křesťanském Západě první technikou produkování pravdy o sexu“ (Foucault, 1999:80, kurzíva v originále). Tato metoda byla postupně

přijata i vědeckým diskursem a pedagogikou. Změnu diskursu nastolila v 18. století buržoazie, která v sexualitě spatřovala přínos pro ni samou jak nejlépe udržovat rodovou linii. „Nejenže o něm [sexu, pozn. aut.] hodně mluvila a nutila každého, aby o něm mluvil, ale snažila se o něm formulovat závaznou pravdu. Jako kdyby v něm tušila skrytý kapitál“ (Foucault, 1999:82). Tento diskurs se však během 19. století neblaze rozvinul do záměrné kontroly státu nad sexualitou. „Odtud medicínský, ale i politický záměr organizovat státní dohled nad manželstvím, porodností, udržováním života; sex a jeho plodnost musejí být spravovány administrativně. Medicína perverzí a eugenické programy jsou dvě největší inovace druhé poloviny 19. století v technologii sexu“ (Foucault, 1999:138).

K větším změnám v diskursu sexuality opět došlo až ve 20. století. „... spíš než o zlom šlo však o ohyb křivky, okamžik, kdy sevření mechanismů represe jakoby začalo ochabovat, kdy jakoby se od naléhavých sexuálních zákazů přecházelo k relativní toleranci předmanželských a mimomanželských vztahů ...“ (Foucault, 1999:135).

2.4. ALTERNATIVNÍ VZTAHY V MONOGAMNÍ SPOLEČNOSTI

Stejně jako láska a sexualita prošly svým vývojem, změnily se i samotné partnerské vztahy. Radikálnější změny můžeme zaznamenat od druhé poloviny 20. století a především na počátku století našeho, kdy se dostaly i do popředí zájmu sociálních věd. Monogamie dnes již není jedinou správnou normou pro partnerské soužití, a jedinci se svými partnery mají dnes otevřené možnosti jakým způsobem budou svůj vztah utvářet, aniž by se museli setkávat s příliš velkou netolerancí svého okolí a společnosti. Otázkou tedy je, zda už sama monogamie nezačíná být alternativní formou vztahu? Normativním se dnes stává spíše nesezdané soužití a především sériová monogamie. I když tyto formy monogamie dnes převládají nad tradiční formou manželství, stále se v základu jedná o monogamní vztahy, za alternativní formy vztahu můžeme tedy považovat spíše vztahy, které jsou již od své podstaty ne-monogamní, jako je například polyamorie.

2.4.1. NE-MONOGAMNÍ VZTAHY

Oproti monogamním vztahům, ať už se jedná o sériovou monogamii, nebo nesezdané soužití, existují i vztahy ne-monogamní. Pokud se zmíníme o ne-monogamních vztazích, asi každému se nejprve vybaví polygamie. Ta však není na evropském kontinentu téměř praktikována, proto se jí zde nebudeme zabývat. Takovým nejčastějším přípustným vztahem, zde v našem kulturním kontextu, je takzvaný volný vztah, kdy na základě určitých stanovených pravidel či dohod si pár navzájem toleruje milence či milenky. V různých formách ne-monogamních vztahů, ať už se tedy jedná o volný vztah, nebo například o swingers, jsou akceptovány a tolerovány další sexuální vztahy. Mezi takové ne-monogamní vztahy by se dala zařadit i polyamorie, která je definována na základě tolerance k dalším simultánním vztahům. Mnoho polyamoriků by však možná nesouhlasilo, neboť v případě polyamorie se jedná nejen o toleranci vůči vztahům sexuálním, ale i vztahům založeným na lásce. A právě o možnost a přípustnost milovat více lidí najednou jde v polyamorii především. O tom však více později.

I když se ne-monogamní vztahy zdají na první pohled velice nezávazné, už jen podle označení jako je například „volný vztah“, právě účastníci těchto vztahů si často stanovují konkrétní pravidla, která určují postoj k sexuální výlučnosti a toleranci vůči ostatním vztahům. S tím se setkala i K. Frank v jednom ze svých výzkumů týkajících se monogamie. „Když byly naši respondenti dotázáni jak často hovoří o sexuální exkluzivitě ve svých vztazích, monogamní jedinci, častěji než bylo očekáváno, říkali, že necítí potřebu pro takovou diskuzi“ (Frank, DeLamater, 2010:15). Pro monogamní vztahy tedy existují jakási pravidla, která účastníci těchto vztahů zpravidla považují automaticky za platná, aniž by o nich se svým partnerem hovořili. Nicméně právě K. Frank tvrdí, že bychom měli být opatrní, co se týče vytváření binární opozice monogamie versus jiné formy vztahů (Frank, DeLamater, 2010:20). I když, jak se může v případě monogamie zdát, se jedná o normu s jasnými pravidly, nemusí tomu tak v realitě být, neboť partnerské vztahy jsou utvářeny především jedinci, kteří je žijí a podle jejich vlastních

pravidel. Stejně tak důvody proč být monogamním, nebo ne, jsou u každého jedince různé. „Konstrukce monogamie jako kategorie výzkumu, analýzy, nebo srovnávání by tak měla být vědomým procesem spíše než něčím, co je standardně dáno“ (Frank, DeLamater, 2010:20). Udělat jasnou dělící čáru mezi monogamií a ne-monogamií je tedy komplikované. I definování samotných těchto pojmů je obtížné, neboť každý z nich je již utvářen i jistou politickou zátěží (Overall, 1998:2). Je zřejmé, že monogamii od ne-monogamních vztahů nelze zcela jasně oddělit, a stejně tak že každá forma těchto vztahů může nabývat různých dalších forem, podle toho jak jsou tyto vztahy utvářeny samotnými účastníky. A právě vnímání těchto vztahů jejich účastníky by mělo být podstatným základem pro výzkum partnerských vztahů.

2.4.2. POLYAMORIE

Najít jednotnou definici polyamorie není snadné, neboť polyamorie není dosud velmi známá, a je poněkud těžko definovatelná i pro samotné polyamoriky. Nicméně většina pokusů o její definování se v zásadě shoduje na dvou hlavních bodech. Prvním je možnost mít více simultánních milostných vztahů, které mohou být i sexuálního charakteru, a druhým ještě podstatnějším bodem je tolerance těchto vztahů všemi partnery, kteří se jich účastní. Polyamorie tedy není velmi dobře známá, a to nejen pouze zde v Česku. Poněkud rozšířenější a známější je v sousedním Německu. Za kolébku polyamorie se však pravděpodobně dá považovat USA, kde byla po několik desetiletí poměrně významným hnutím. Jak píše Ch. Klesse ve svém článku, přestože je termín polyamorie rozšířen již po několik desetiletí, není doposud příliš znám ve Velké Británii ani na Evropském kontinentě (Klesse, 2006:566).

Polyamorie také může nabývat různých podob, podle toho jak je tento vztah utvářen jeho účastníky, a kolik účastníků v tomto vztahu figuruje. Účastníci polyamorických vztahů mohou být také různé sexuální orientace a identity. „Přestože polyamorie není v zásadě spojena s žádnou konkrétní sexuální identitou, významná část polyamorické scény ve Velké Británii se zdá se skládat z bisexuálů nebo – jak to nazval

jeden z mých respondentů – „heteroflexibles“ (Klesse, 2006:566). Vzhledem k tomu, že polyamorických vztahů se účastní více jedinců, tedy více než dva jedinci v klasickém monogamním uspořádání, dochází zde také k různým variantám uspořádání vztahů, které mezi sebou tyto jedinci mají. „Některé poly vztahy, označované „polyvěrné“ (anglicky polyfidelity), mají pravidla, která se příliš neliší od tradičních monogamních vztahů – jen zahrnují více než dvě osoby. Například polyvěrná trojice může zahrnovat tři osoby, přičemž jedna z nich provozuje sex se zbylými dvěma osobami, nebo mohou mít všichni tři sexuální vztah s oběma ostatními. Nicméně nikdo v tom vztahu nesmí přibrat milence „zvenku“, stejně jako není ani partnerovi v monogamním vztahu povoleno mít dalšího milence ...“ (Veaux, cit. 2013-03-21). Existují však i jiné varianty polyamorických vztahů, kdy je možné do tohoto vztahu přibírat i další jedince „zvenku“. To však musí většinou probíhat dle stanovených pravidel, především všichni zúčastnění musí být seznámeni s charakterem vztahu. „Individuální vztahy uvnitř polyamorické skupiny mohou být také velmi složité. V mnoha případech může existovat jeden „hlavní“ pár – manžel a manželka například. Jeden nebo oba mohou mít milence zvenku, ale tyto vztahy jsou „vedlejší“ v tom smyslu, že vyžadují menší účast v partnerově denním životě, než, řekněme, vyžaduje manželství“ (Veaux, cit. 2013-03-21). Ovšem ani toto není pravidlo, i v polyamorických vztazích nemusí nutně existovat jeden „hlavní“ pár, ale všechny vztahy mohou být na stejné úrovni.

Jak je vidět, polyamorické vztahy mohou nabývat opravdu rozličných forem a uspořádání, co je tedy spojuje? Jak polyamorici tvrdí, jedná se především o vztahy založené na lásce. „Lidé, kteří se identifikují jako polyamorici, věří v myšlenku více než jednoho vztahu, myšleno více než jednoho milostného vztahu. A nemusí být nutně sexuální“ (Klesse, 2006:567). Polyamorický vztah je tedy především o citovém vztahu k více osobám současně, nikoliv o sexuálních vztazích, byť i tyto vztahy se mnohdy také stanou součástí vztahů citových. Jak poznamenává Klesse, většina respondentů z jeho výzkumu se cítila nesvá v používání termínu promiskuita, neboť má silné negativní konotace (Klesse, 2006:573). To

podkládá několika komentáři respondentů: „Marianne tvrdí, že i když je sex důležitá stránka jejího života, mít mnoho sexuálních vztahů není hlavním bodem polyamorie. Tvrdí, že mnoho lidí, kteří jsou polyamorici, mají méně sexuálních vztahů než lidé praktikující monogamii“ (Klesse, 2006:568). Nebo: „Hlavní rozdíl mezi lidmi, kteří jsou promiskuitní, praktikující swingers, nebo příležitostný sex, a polyamoriky je, že druzí mají méně partnerů a poctivý zájem o budování intimních dlouhodobých vztahů. Pro Emmu je polyamorie o odhodlání a emocionální blízkosti, ne o ambicích mít mnoho sexuálních partnerů“ (Klesse, 2006:574). Polyamorie tedy není jakousi formou volného vztahu, jak se mnohým může na první pohled zdát, naopak se zde vytvářejí pevné a dlouhotrvající partnerské svazky.

2.5. SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části jsem představila stručný vývoj rodiny v historickém kontextu, monogamie a monogamní normy jako kulturní konstrukce. Jak bylo řečeno, rodina prošla poměrně značným historickým vývojem, největší změny však zaznamenala v posledních stoletích, a ty zcela nejradikálnější v posledních desetiletích. Můžeme tak zaznamenat vývoj od tradiční rodiny, která byla zakládána především z ekonomických důvodů, což bylo také její hlavní funkcí, až po rodinu dnešní, která je založena především na romantické lásce, což jí ovšem činí křehčí a stává se to důvodem častých rozvodů. S tím souvisí i změny v reprodukčních vzorcích. Stejně tak jistým vývojem prochází i monogamie, od starověkých polygamiálních společností, přes její přísné dodržování v křesťanských společnostech, až po společnost dnešní, kde je stále velice silně kulturně zakořeněna, nicméně je ve velkém nahrazována svou alternativou sériovou monogamií. Tato forma monogamie má mimo jiné důsledky pro sociální strukturu společnosti, některé z nich byly popsány výše.

K rodině, monogamii a vztahům samozřejmě také neodmyslitelně patří téma lásky a sexuality. Jak bylo řečeno v teoretické části láska je kulturně rozšířená, a proto i ona může v různých kulturách nabývat

rozličných podob a variací. Láska se však proměňuje také v čase, jak jsme mohli zaznamenat již na vývoji manželství, neboť dříve nebyla láska s manželstvím nijak spojována, zatímco dnes se stala zásadním důvodem, až podmínkou k jeho uzavření. S tím souvisí i sexualita, která na rozdíl od lásky byla dříve spojována výhradně s manželstvím, zatímco dnes je sexualita mimo manželství naprosto běžným jevem. S tímto rozvolněním manželských svazků a tolerancí vůči sexualitě, a to i mimo manželství, souvisí i tolerance a jakýsi boom alternativních vztahů, který nastal v druhé polovině minulého století. Za tyto alternativní vztahy by se dala považovat právě i sériová monogamie či nesezdané soužití, nicméně tyto formy vztahů se v dnešní době staly natolik běžnými, že se z alternativy proměnily téměř v normu. Jako alternativní vztahy se tak nyní více jeví spíše různé typy ne-monogamních svazků. Mezi takové alternativní ne-monogamní vztahy můžeme zařadit právě polyamorii, která je založena především na lásce k více lidem, a možnosti mít více simultánních vztahů, avšak za vědomí a souhlasu všech zúčastněných.

Jak tedy můžeme vidět vztahy, i v souvislosti s rodinou a monogamní normou, procházejí především v několika posledních letech bouřlivými změnami. Tyto změny se však nepromítají pouze na jednotlivých domácnostech a v soukromých životech, ale můžeme je zaznamenat i na sociální struktuře společnosti. Právě to je důvodem, proč se různé formy alternativních vztahů stávají předmětem nejen mého zájmu. V následující empirické části se tedy pokusím představit právě jednu z forem těchto vztahů, polyamorii.

3 EMPIRICKÁ ČÁST

3.1. VÝZKUMNÝ CÍL

Jak vyplynulo z teoretické části, přestože se ve vztazích především během několika posledních desetiletí mnohé změnilo, společnost je tolerantnější, a některé alternativní vztahy jako například sériová monogamie nebo nesezdané soužití se z alternativy staly již téměř normou, stále jsou tu však i jiné formy vztahů, které jsou společnosti téměř neznámé.

Takovou formou vztahu, která není společnosti téměř známá je i polyamorie. Už jen samotný pojem polyamorie vyvolává řadu otázek, což jsem sama zjistila vždy, když jsem někomu vysvětlovala téma své bakalářské práce. Je tedy zřejmé, že většina lidí se s tímto pojmem v životě nesešla, natož s někým, kdo se za polyamorika označuje. Obzvláště zde v České republice je informovanost o polyamorii velice nízká, a k rozvoji této informovanosti přispívá pouze několik polyamoriků, kteří se sami angažují v tvorbě vlastních internetových stránek na toto téma.

Vzhledem k tak malé informovanosti o tomto tématu je mým hlavním výzkumným cílem k této informovanosti do jisté míry přispět. Ve svém výzkumu si kladu dvě výzkumné otázky. První otázka zní: Jaké je být polyamorikem v monogamní společnosti? Tato otázka se zaměřuje především na vnímání sebe sama a svých vztahů samotnými polyamoriky, což doufám odkryje více o samotné podstatě a fungování polyamorie. Druhá otázka zní: Může se polyamorie z alternativy stát normou? Na tuto otázku mě přivedl především současný stav monogamní normy, o které můžeme říci, že je téměř v ohrožení, neboť díky různým alternativním vztahům již za normu téměř neplatí. Proto se pokusím odhalit, zda by se polyamorie mohla do budoucna stát známější a především častěji praktikovanou formou vztahu, a po boku ostatních alternativních forem vztahů nahrazovat monogamní normu, nebo dokonce nahradit novou normu sériová monogamie.

3.2. SBĚR DAT

3.2.1. VÝBĚR METODOLOGIE

Jak bylo zmíněno výše téma polyamorie je opravdu neprobádanou oblastí a to i na poli sociálních věd. Vzhledem k tématu a malému počtu respondentů jsem pro výzkum zvolila kvalitativní metodu. „Předmětem kvalitativní metodologie je studium běžného, každodenního života lidí v jejich přirozených podmínkách“ (Petrušek, 1990:85). Kvalitativní metoda se tedy shoduje s posláním mého výzkumu, a to především odhalit více o fungování polyamorických vztahů v kontextu každodenního života. Tato metoda také umožňuje otevření nového tématu v dosud neprozkoumané oblasti, a takovým tématem polyamorie jistě je. Ve svém výzkumu také vzhledem k nízké rozšířenosti polyamorie nepočítám s vysokým počtem respondentů, a právě díky kvalitativní metodě je možné zjistit mnoho informací o malém počtu jedinců.

3.2.2. VÝBĚR VÝZKUMNÉHO VZORKU

Vzhledem k výzkumnému cíli jsem pro výzkum vybírala především kandidáty, kteří sami sebe charakterizují jako polyamoriky, nebo se s polyamorií nějakým způsobem setkali a mají s ní osobní zkušenosti. Jelikož jsem se v okruhu svých známých neměla s tímto tématem na koho obrátit, zaměřila jsem se na hledání respondentů prostřednictvím internetu. Vzhledem k malé informovanosti o polyamorii, se mi podařilo najít pouze jednu internetovou stránku, která se konkrétně tímto tématem zabývá, a na jejíž tvorbě se podílejí samotní polyamorici, což bylo pro můj výzkum podstatné. Prostřednictvím této stránky <http://polyamory.eleferno.cz> jsem oslovila několik prvních respondentů. Pro získání dalších respondentů se jako nejvíce vhodnou zdála metoda sněhové koule, kdy po nalezení několik prvních respondentů, tito respondenti doporučí další osoby vhodné pro výzkum. Díky svým prvním respondentům jsem se dozvěděla také o stránce na sociální síti facebook týkající se tématu polyamorie, která je také jejich vlastní iniciativou. Tím

mi bylo umožněno oslovování dalších respondentů i prostřednictvím sociální sítě.

3.2.3. METODA SBĚRU DAT

Jako metodu pro sběr dat jsem zvolila dotazník, přestože tato metoda není pro kvalitativní výzkum běžně využívána. K této metodě mě vedlo několik omezení, ať už omezení týkající se časové tísně, či samotného tématu, neboť polyamorie je tématem dotýkající se intimní sféry života, a protože jsem své respondenty získávala prostřednictvím internetu, nevěřila jsem v možnou realizaci výzkumu prostřednictvím jiné metody než právě dotazníku. Protože by pro kvalitativní výzkum byl vhodnější sběr dat například prostřednictvím interviu snažila jsem se tomu přizpůsobit i provedení dotazníku tak, aby se právě co nejvíce podobal této metodě. Kombinací kvalitativního výzkumu s kvantitativním nástrojem jsem vytvořila dotazník tvořený především otevřenými otázkami tak, aby bylo pro respondenty možné co nejlépe vyjádřit svou situaci, názory a postoje. Otázky jsem se snažila pokládat takové, aby co nejlépe odpovídaly mým výzkumným otázkám a výzkumnému cíli. Výsledný dotazník obsahuje 28 otázek, z toho 16 otevřených, a 12 uzavřených otázek [viz. příloha, pozn. aut.].

3.3. ANALÝZA DAT

Jelikož se v tomto případě jedná o kvalitativní výzkum, který není založený na předem dané hypotéze a její následné verifikaci, analýze takovýchto dat nejlépe odpovídá metoda zakotvené teorie. „Zakotvená teorie je induktivně odvozená ze zkoumání jevu, který reprezentuje. Nezačínáme teorií, kterou bychom následně ověřovali. Spíše začínáme zkoumanou oblastí a necháváme, ať se vynoří to, co je v této oblasti významné“ (Strauss; Corbinová, 1999:14). Tato definice zakotvené teorie odpovídá tématu polyamorie, neboť se jedná o neprozkoumanou oblast, a v souladu se zakotvenou teorií byly teze této analýzy vytvářeny až v průběhu sběru dat a po jejich shromáždění.

Samotná analýza dat je dána různými typy kódování, které umožňují identifikace kategorií, jejich vlastností a dimenzí. Tyto kategorie a jejich vlastnosti jsou následně propojovány do společných souvislostí.

3.4. VÝSLEDKY ANALÝZY DAT

V této části se budu zabývat analýzou dat získaných prostřednictvím dotazníku. Tato data jsem v souladu se zakotvenou teorií a její metodou kódování rozdělila do několika kategorií, které usnadňují orientaci v tématu. Nejdříve však v krátkosti představím respondenty a základní data získaná o nich z dotazníku.

Dotazník ve výsledku vyplnilo 29 respondentů, z toho však někteří nesplňovali základní předpoklady pro výzkum a to charakterizovat sama sebe jako polyamorika, nebo mít s polyamorii vlastní zkušenosti. Z toho tři jedinci sami sebe označili jako monogamní, jeden uvedl, že žije s partnerkou a také má milenky, partnerka však o milenkách neví, a stav posledního z vyřazených respondentů by se dal přirovnat spíše k single s příležitostnými milenkami. Tento jednotlivec sám uvedl, že polyamorii považuje „za berličku pro osoby, potřebující souhlas veřejnosti k tomu, aby žily, jak žijí, spíše se jí vysmívám“ (muž, 50 let). Odpovědi těchto pěti jedinců jsem tedy pro svůj výzkum nepovažovala za relevantní. Data pro výzkum byla tedy ve výsledku získána od celkem 24 respondentů. Z toho někteří se přímo za polyamoriky neoznačují, ale například v polyamorii krátký čas žili, a i když sami pro sebe shledali tento typ vztahu za nevyhovující mají s ní jisté zkušenosti. Někteří z respondentů se také momentálně nachází v monogamním vztahu, ale buď oni sami, nebo i jejich partner jsou bisexuální, proto je pro jejich vztah přípustné eventuelně navazovat další vztahy s jedinci stejného pohlaví. Odpovědi těchto respondentů jsme pro svůj výzkum shledala za relevantní.

Výzkumný vzorek z celkového počtu 24 respondentů tvoří 16 žen a 8 mužů. Z toho nejvíc respondentů se vyskytuje na věkové škále 19-29 let, celkem je to 12 respondentů. Dále je zde 7 respondentů ve věku 30-39 let, 3 respondenti ve věku 40-49 let, a 2 respondenti ve věku 50-59 let. Co se týče sexuální orientace 14 respondentů uvedlo bisexuální orientaci,

8 respondentů heterosexuální, a 2 respondentky uvedly, že jsou převážně heterosexuálně orientované, ovšem ne výlučně, jedna z respondentek se označila jako „bi-zvědavá“. Značná část respondentů také žije ve větším městě, a to celkem 13 respondentů, z toho 8 žije přímo v hlavním městě Praze. Ve středním městě žijí 4 respondenti, a 7 respondentů žije v menších obcích. Jako poslední statistický údaj poukazující na zázemí respondentů a jejich sociální pozadí uvedu vzdělání. Dokončeného vysokoškolského nebo vyššího odborného vzdělání dosáhlo 12 respondentů, 4 respondenti mají toto vzdělání nedokončené, 7 respondentů dosáhlo středoškolského vzdělání, a jeden z respondentů má nedokončené středoškolské vzdělání.

3.4.1. UVĚDOMĚNÍ SI POLYAMORIE

Do kategorie „Uvědomění si polyamorie“ jsem zahrнула koncepty, které představují, co polyamorie pro jednotlivé respondenty znamená, jakým způsobem se o ní poprvé dozvěděli, a jaké pro ně toto první setkání s polyamorií bylo. Téměř všichni respondenti, vyjma jedné, mají předchozí zkušenosti i s monogamními vztahy, k uvědomění polyamorie u nich tedy docházelo spíše postupně, byť někteří měli od začátku pocit, že jim ve vztazích něco chybí. Jako doplňující informace mi přišlo zajímavé zjistit, kde se s pojmem polyamorie poprvé setkali, neboť jak již bylo několikrát řečeno, tento pojem není příliš známý. Většina respondentů se s tímto pojmem poprvé setkala na internetu, nebo si zde sama vyhledala jeho definici. Stejně tak velká část respondentů se s tímto pojmem setkala i přes své přátele, známé či partnery.

„Poznala jsem fajn chlapa, který mě řekl, že tak žije...“ (žena, 27 let).

Jeden respondent byl s polyamorií obeznámen z prostředí své rodiny, ve které vyrůstal.

„O polyamorii jsem se dozvěděl od rodičů, pět let s námi žil ve společné domácnosti strejda Ivan - fungovalo to skvěle.“ (muž, 59 let).

Na otázku „Co pro vás znamená polyamorie?“ respondenti odpovídali v zásadě třemi způsoby. Prvním způsobem bylo vyjádření vlastní definice polyamorie, která se v podstatě shodovala s obecně rozšířenými definicemi, tedy vysvětlením polyamorie jako více paralelních milostných vztahů. Pro respondenty však bylo podstatné zdůraznit, že se nejedná o nevěru, a že všichni zúčastnění jsou s tímto uspořádáním obeznámeni a souhlasí s ním.

„Otevřený vztah zahrnující více lidí. Ne však otevřený ve smyslu "dělej si co chceš, jen mi to neříkej".“ (muž, 38 let).

Dalším způsobem, kterým se respondenti vyjadřovali k významu polyamorie bylo zdůrazňování lásky, a polyamorie jako láskyplných vztahů, nikoliv však lásky jak je chápána v monogamních vztazích.

„Láskyplné vztahy více než dvou lidí naráz. Přístup k životu, kdy láska není brána jako něco na co je nárok.“ (žena, 25 let).

„Polyamorie je pro mne možnost milovat bez zábrán a na druhé straně možnost učit se nesobectví a otevřenosti.“ (muž, 31 let).

Nejčastěji však respondenti význam polyamorie pro sebe sama charakterizovali jako styl života, který je pro ně vyhovující, a v kterém našli naplnění svých vztahů. Zde jsou některé odpovědi na otázku „Co pro Vás znamená polyamorie?“

„Mou vztahovou orientaci, kterou nelze změnit (lze maximálně potlačit její "projevy"). Polyamorie je způsob prožívání vztahů, při kterém jsem plně spokojená.“ (žena, 27 let).

„Možnost milovat více lidí současně a být sama sebou. Jelikož jsem bisexuální, svým způsobem si ani nedovedu svůj život jinak představit, potřebuji prostě vztahy s muži i ženami.“ (žena, 20 let).

V této kategorii jsem se dále zaměřila na to jak takové první setkání s polyamorí u mých respondentů probíhalo, jaké to pro ně bylo, a jakými pocity jsou schopni toto setkání charakterizovat. Několik mých

respondentů se s polyamorií setkala, ale později se uvědomili, že to není uspořádání pro ně vhodné, a přestože jsou nyní monogamní polyamorii neodsuzují. Dva z mých respondentů naopak po prvním setkání s polyamorií nepovažovali tento typ vztahů jako pro ně vhodný, ale později se k polyamorii vrátili. Většina mých respondentů uvedla, že polyamorické pocity zažívala již dříve než se setkali se samotným pojmem polyamorie. Pro řadu z nich bylo toto první setkání jakousi fází uvědomění a zároveň úlevou, že zde existuje pojem, který vystihuje jejich pocity, a ne pouze jejich, ale i dalších lidí, tedy, že takovéto pocity nezažívají sami.

„Poprvé jsem se s popisem polyamorických vztahů setkala v knihách R. A. Heinleina (přestože tam to tak pojmenované nebylo). S vlastním termínem jsem se setkala až později na wikipedii. Přečetla jsem si heslo "polyamorie" a okamžitě jsem si s překvapením uvědomila "ano, tohle je ono, tak to mám". Bylo úlevné zjistit, že evidentně nejsem sama, kdo dokáže milovat více partnerů/partnerek zároveň a chce vést více paralelních vztahů.“ (žena, 27 let).

„Setkání s polyamorií jako pocitem (když jsem ještě nevěděl, že to má jméno), byl překvapující. To, že mohu milovat více lidí "najednou", že láska nemá meze, že to prostě není litr kapaliny, který musím rozdělit, ale že mohu naplnit více džbánek po okraj. A že to jde bez ubližování. Po přečtení si o "pojmu Polyamorie" to spíš bylo taky překvapení a trochu úleva - tak já v tom nejsem sám :-)" (muž, 31 let).

Podstatná část mých respondentů se s polyamorií také poprvé setkala díky svému partnerovi, který již v polyamorii žil, a až díky tomu si uvědomili, že polyamorie pro ně také může být formou vztahu, v které najdou naplnění svých pocitů. Ale část mých respondentů k polyamorii dospěla ve svém vztahu až v průběhu času, neboť právě polyamorie se stala řešením pro problémy, které ve vztazích měli. V těchto případech se jedná o respondentky, které měly s partnery potíže v intimní oblasti, a polyamorie se tak pro ně stala řešením jak svůj vztah naplnit po všech stránkách, jak citových, tak sexuálních.

„Dlouhé povídání si s partnerem o potížích v intimní oblasti, následně společné rozhodnutí netočit se k tomu zády, ale řešit. Když se objevil ten "druhý" byl to můj muž, kdo nejlépe zvládal, že je mi i jinde dobře a věřil, že ho to nijak neohrožuje. Což se časem jen potvrdilo.“ (žena, 31 let).

3.4.2. PROŽÍVÁNÍ POLYAMORICKÉHO VZTAHU

Kategorie „Prožívání polyamorického vztahu“ představuje koncepty, které odhalují konkrétní podobu polyamorických vztahů, ve kterých se respondenti nacházejí, jaké tyto vztahy mají zázemí a jakým způsobem fungují. Cílem této kategorie je tedy především podhalit „zákulisí“ polyamory vztahů. Vzhledem k velkému rozsahu této kategorie jsem ji pro lepší přehlednost rozdělila na dvě podkategorie, první se týká konkrétního uspořádání vztahů jednotlivých respondentů a jejich zázemí, a druhá podkategorie se zaměřuje na fungování těchto vztahů a pravidla v nich stanovená, pokud nějaká jsou.

3.4.2.1. USPOŘÁDÁNÍ POLYAMORY VZTAHU

Vzhledem k různým formám, kterých může polyamorie nabývat, jsem zjišťovala, v jaké konkrétní formě vztahu se nacházejí mí respondenti, a zda je některá z těchto forem častější než jiná. Shodou okolností se přesně polovina respondentů nachází ve svém prvním polyamory vztahu, zatímco druhá polovina respondentů má s polyamory vztahy již nějaké předchozí zkušenosti. Dva respondenti momentálně nemají žádný vztah. Šest respondentů se momentálně nachází v monogamním vztahu, z toho jedna respondentka je výhradně monogamní, s polyamorií má však zkušenosti z minulosti. Ostatní z těchto respondentů nacházejících se v monogamním vztahu připouštějí navazování dalších vztahů, přestože momentálně žádné další vztahy nemají, nebo pouze příležitostné. Dvě z respondentek se nacházejí v sekundárním vztahu, jedna z nich si hledá také primárního partnera, zatímco druhá je s tímto současným uspořádáním spokojená.

„V současné době jsme tři. Dvě ženy, jeden muž. Jeden vztah je primární - on a jeho přítelkyně. Další vztahy já/on nebo já/ona jsou vedlejší,

scházejí se buď oni dva, nebo my všichni dohromady. Mohlo by se zdát, že takový vztah není harmonický, ale já ho tak cítím.“ (žena, 20 let).

Téměř třetina respondentů se nachází v primárním vztahu. Z toho většina respondentů i jejich partneři mají další vztah, sekundární vztahy se tedy vyskytují na obou stranách primárního vztahu.

„Momentálně žiju ve šťastném, otevřeném a fungujícím manželství jsme pár, který se dá nazývat primárním, protože případní další partneři na obou stranách jsou srozuměni od první chvíle se skutečností, že na současném uspořádání nechceme nic měnit.“ (žena, 43 let).

„Já plus můj snoubenec - můj "základní" vztah. Mám dalšího partnera, který (zatím) nemá žádnou další partnerku ani partnera. Můj snoubenec má milenkou, která má (zatím) neinformovaného manžela. Vztahy ke snoubenci a k dalšímu partnerovi jsou si rovnocenné hloubkou citu, nerovnocenné v množství společného času, péči o domácnost apod.“ (žena, 27 let).

Pokud se zaměříme na počet účastníků ve vztahu, pak pět ze všech respondentů se nachází ve vztahu se třemi účastníky, u většiny respondentů z mého výzkumného vzorku je účastníků vztahu více. Nejčastěji se tedy jedná o primární pár, na jehož obou stranách se nacházejí další partneři, ale několik z respondentů se nachází i ve složitějším vztahu s více účastníky a složitěji propojenými vazbami.

„Jsem osmým rokem ve vztahu s mužem, momentálně bydlím u své další partnerky (5 let jsme žili v jedné domácnosti). Máme pravidelné fyzické i duchovní styky, trávíme společně čas. Mám partnerku jsoucí mou registrovanou ženou. Mám stálého subíka na sex i zábavu. Mám několik dobrých přátelství, která někdy končí v loži za vědomí a souhlasu všech zainteresovaných. Všechny mé kontakty mohou mít další vazby za dodržení jen několika mála pravidel, z nichž hlavní je otevřenost a respekt.“ (žena, 31 let).

„Rovnocenné vztahy, takový celkem šmodrchánek, nevím kolik nás je. Kolem mne je několik holek (nevím proč výraz ženy se mi nelíbí tak ho nepoužívám :-)) konkrétně 4 se kterými udržuju vztah. Ty samotné udržují vztah s několika muži. Já o nich vím, ale nezjišťoval sem nikdy jak to mají oni, pro mne jsou vztahy rovnocenné.“ (muž, 24 let).

Neboť jsou polyamory vztahy již od své podstaty založené na více vztazích, se kterými jsou všichni jejich účastníci obeznámeni, další

podstatnou otázkou týkající se fungování polyamory vztahu je otázka žárlivosti a vyrovnání se s ní. Jako podstatné proto, aby člověk mohl být polyamorikem, a pro fungování polyamory vztahu je buď nežárlit, nebo se umět s žárlivostí vyrovnat, či se jí odnaučit, což se potvrdilo i na absolutní většině respondentů. Většina respondentů uvedla, že žárlivost je pro ně něco neznámého, nepochopitelného, či iracionálního, tedy jednoduše řečeno, že pocity žárlivosti nikdy nezažívají. Někteří uvedli, že žárlivost podle nich pramení především z pocitu opomíjení, proto je právě v polyamorii, tak důležitá upřímnost a otevřená komunikace.

„Žárlivost neznám. Nechápu, nezažívám. Nikdy jsem nebyla v monogamním vztahu a otevřenost svého vztahu vnímám jako osvobozující.“ (žena, 20 let).

„Ehm....asi to bude znít divně, ale nežárlím. Je otázkou, jestli bych nezačala žárlit ve chvíli, kdy bych měla pocit, že jsem ve vztahu upozaděna, odsunuta na vedlejší kolej a že jsem jen zvyk či jistota.“ (žena, 43 let).

„Sám nežárlím. Můj partner není můj majetek a pro mě není podstatné to, co dělá, když není se mnou. Podstatné pro mě je, jak se chová, když jsme spolu a jak si naplňujeme své potřeby.“ (muž, 38 let).

Pouze čtyři z mých respondentů uvedli, že se s žárlivostí vyrovnávají hůře. Z toho jedna respondentka je však monogamní. Ostatní se s ní snaží vyrovnávat.

„Je to hodně těžké a musím mít v partnerovi jistotu, že mu dávám kvality, které jsou pro něj nenahraditelné.. dokážu tu sexuální [žárlivost, pozn. aut.] odbourat, citovou už ne.“ (žena, 21 let).

„Já těžko :-) [vyrovnání se s žárlivostí, pozn. aut.] ale jde to. Hlavně jde o ten čas, sexuálně mi to kupodivu (moc) nevadí. A vyrovnávám se tak, že se zamyslím nad tím, jak to mám já a že tím pádem není potřeba žárlit = projevovat strach, že mne opustí.“ (muž, 31 let).

Jako podstatné pro odhalení fungování a uspořádání polyamory vztahů je zcela jistě i zázemí těchto vztahů, tedy jakým způsobem mají polyamory vztahy uspořádanou domácnost či domácnosti. Proto jsem se

respondentů ptala, jakým způsobem nyní bydlí, a také zda je pro ně takové uspořádání domácnosti ideální, nebo by ho do budoucna chtěli nějakým způsobem změnit. Nadpoloviční většina respondentů momentálně bydlí se svým partnerem, čtvrtina respondentů žije sama, jeden se svými rodiči, a zbytek respondentů má poněkud složitější uspořádání domácnosti.

„Bydlím společně s jedním partnerem, druhý partner dojíždí asi 2-3 x týdně.“ (žena, 38 let).

„Bydlím teoreticky sama, reálně částečně pospolu se 3 různými partnery a dvěma potomky z různých vztahů.“ (žena, 31 let).

Deset respondentů své současné uspořádání domácnosti shledává jako ideální, tito respondenti žijí buď s jedním partnerem, nebo sami. Jedenáct respondentů by si do budoucna přálo změnu. Ve všech těchto případech by pro ně ideální změnu představovala „poly domácnost“, tedy uspořádání, kdy by žili pospolu se všemi svými partnery. Jako motivace pro takovéto soužití je především možnost mít na blízku všechny partnery, podílení se na realizaci společné domácnosti, a také menší časové vytížení. Výhodou může být i eliminování počtu obývaných domácností. U některých respondentů se však objevují obavy ze soužití všech partnerů, proto počítají s předem danou hierarchií.

„Chtěla bych ho změnit tak, abych bydlela se všemi svými milovanými - bohužel to není možné z praktických důvodů (velikost domu a problematika soužití více osob - což by možná nebyl problém, kdyby moji partneři nebyli čistě heterosexuální). Chtěla bych uspořádání domácnosti změnit proto, že bych měla své milované častěji u sebe a odpadl by mi složitý time-management :-). Je mi líto, že s dalším partnerem nežiju v domácnosti, ráda bych se jí plnohodnotně "účastnila", což z časových a finančních důvodů není možné - to by se při "sjednocené" domácnosti výrazně zjednodušilo.“ (žena, 27 let).

„Odlétávání k našim "polypartnerům" není ideální, ale momentálně mi přijde jako optimální. Důležité je hlavně přemýšlet (ideálně dopředu) a domluvit se.“ (muž, 31 let).

3.4.2.2. PRAVIDLA V POLYAMORY VZTAHU

Vzhledem ke složitosti polyamory vztahů jsem předpokládala hypotézu, že pro jejich bezproblémové fungování ke spokojenosti všech zúčastněných bude jistě podmínkou stanovení jistých pravidel pro fungování v těchto vztazích, nebo minimálně pro navazování vztahů nových. Tato hypotéza se mi však z odpovědí respondentů nepotvrdila, neboť téměř třetina respondentů uvedla, že ve vztahu žádná pravidla nemají, nebo pokud ano, týkají se především bezpečného sexu. Více jak třetina respondentů, jenž se pokusila nějaká pravidla svých vztahů charakterizovat, zmiňovala především pojmy jako upřímnost, otevřenost a tolerance. Hlavní zásadou v polyamory vztazích, tedy spíše než stanovení výčtu konkrétních pravidel, je za každých okolností otevřená a upřímná komunikace, tak aby všichni zúčastnění byli vždy o všem informováni.

„Naše "pravidla": informovanost o všem, co kdo chce/potřebuje vědět o dalším vztahu se zachováním požadovaného soukromí (může se individuálně lišit), zodpovědný přístup k sexu (zdravotní hledisko). V současnosti mezi tato pravidla spadá i důraz na nezveřejnění naší polyamorie jiným než bezpodmínečně nutným osobám (toto si přeje jen jeden z nás, ale ostatní ho v tomto samozřejmě respektují).“ (žena, 27 let).

„Jediné pravidlo je tolerance k tomu, že nijak nekomentujeme partnery druhých, když to nejsou naše typy např. A snažíme se co nejvíc věnovat sobě navzájem rovnocenně, nenadržovat někomu, i když vždycky je někdo víc na výsluní :-“ (muž, 24 let).

„Upřímnost, transparentnost existujících vazeb, stalá partnerství mají právo vyjádřit zásadní nesouhlas a v takovém případě stanovit rozumná omezení (historicky využito jedinkráte).“ (žena, 31 let).

Někteří respondenti mají ve vztahu stanovená konkrétnější pravidla, jako například již nezvyšovat počet partnerů. U několika bisexuálních respondentů, nacházejících se v páru, jeden muž a jedna žena, se pak častěji vyskytlo omezení na navazování nových vztahů pouze s osobami stejného pohlaví. Častým pravidlem pro navazování

nových vztahů bylo také, že nový partner se musí líbit všem stávajícím účastníkům vztahu.

Každý polyamory vztah, také ve svém průběhu jistě řešil otázku rozdělení volného času mezi více partnerů. Vzhledem k tomu, že značná část mých respondentů se nachází v primárním vztahu, věnují mu také mnohem více času. U některých z těchto primárních vztahů se jedná o manželství s dětmi žijící ve společné domácnosti, u takovéto formy vztahu je pak věnování více času primárnímu vztahu logické.

„Primární vztah má více času...či ho má v podstatě většinu.....snažíme se plánovat si svůj čas tak, aby aktivity s jinými partnery byly v době, kdy je druhý partner z jakéhokoliv důvodu časově zaneprázdněn, případně plánujeme aktivity společně s dalšími partnery.“ (žena, 43 let).

„Ano, primární vztah má prioritu. Dost výraznou už proto, že je to i "domácnost" takže se s tím pojí i činnosti. Čas trávený s "druhými drahými" je většinou podle toho, jak mají čas oni a jak se to shodne. Jsou tam i nějaké společné aktivity, ty jsou takovým těžištěm (hudba, sport, zábava).“ (žena, 20 let).

Tři respondenti uvedli, že se svým vztahům věnují rovnocenně. Ostatních osm respondentů pak uvedlo, že svým vztahům věnují čas dle situace a potřeby, a někdy i podle aktuální přízně k určitému partnerovi.

„Mívám jeden volný den v týdnu a ten obvykle trávím s druhým partnerem, víkendy s manželem. Ale mění se to podle pracovního vytížení nás všech. Nemáme problém trávit čas spolu všichni, jako smečka se dvěma samci :)“ (žena, 38 let).

„Poměr věnovaného času se mění tak jak se mění aktuální přízeň, nejvíce času je tráveno pospolu a s dětmi.“ (žena, 31 let).

V oblasti fungování polyamory vztahů je také zajímavé, zda se všichni účastníci vztahu navzájem znají a jak takové seznámení společných partnerů probíhá. Valná většina respondentů uvedla, že jejich partneři se navzájem znají. V některých případech se již znali z dřívějšíka, v jiných došlo k seznámení až díky navázání společného polyamory vztahu. Tyto setkání a vzájemné vztahy svých partnerů respondenti

popisují spíše jako přátelská, někdy se jedná o opravdu blízké a kamarádské vazby. Několik respondentů však také připustilo, že i když se jejich partneři znají, nejsou si navzájem příliš sympatičtí, přesto se však snaží o vzájemnou toleranci. Necelá třetina respondentů uvedla, že jejich partneři se mezi sebou neznají.

„S přítelovou ženou jsem se setkala na našem 3. rande. Obě jsme dost introvertní a stydlivé, ale nejsou mezi námi žádné negativní emoce. O svých dalších partnerech/zážitcích si s přítelem občas povídáme.“ (žena, 20 let).

„Někdy se znají, výjimečně přátelí a většinou tolerují...jsou i výjimky...například jsem se musel tvrdě rozejít s milenkou, protože začala kout úklady, abych se rozešel se svou ženou :o“ (muž, 59 let).

3.4.3. REAKCE MONOGAMNÍHO OKOLÍ NA POLYAMORY VZTAH

Tato kategorie úzce souvisí s výzkumnými otázkami a to jaké je být polyamorikem v monogamní společnosti, a zda by se tato alternativa mohla v budoucnu stát normou. V této kategorii se teda snažím především poukázat na to jak se polyamorikům žije v monogamní společnosti, zda o svých vztazích otevřeně mluví s okolím, s jakými reakcemi se setkávají, a jakým způsobem se s nimi vyrovnávají. Pouze šest respondentů zcela otevřeně hovoří o své polyamorii s okolím. Více než polovina respondentů si ve svém okolí vybírá, komu tuto informaci sdělí, a nehovoří o své polyamorii zcela s každým. Ostatní respondenti, buď s okolím o polyamorii nehovoří, nebo velmi málo s kým. Jedna z respondentek se vyjádřila takto: „nikdy nelžu na přímo položenou otázku, nikdy nemlžím, ale nikomu to nenutím.“ (žena, 43 let).

Respondenti dále odpovídali na to, s jakými reakcemi se ve svém okolí setkali a to především mezi rodinou a přáteli. Šest respondentů svou polyamorii v okolí nijak nezveřejňují, nebo tuto informaci sdílí pouze s lidmi, o kterých ví, že jsou tolerantní. V podstatě se tedy nesetkávají s žádnými reakcemi ze strany okolí, a to je ve většině případů právě důvodem nezveřejnění jejich vztahu.

„Žádný coming out nechystám, co se týče bisexuality ani vztahu...rodina nemusí vědět vše. Většinu lidí to šokuje, raději si to nechávám za všech okolností pro sebe.“ (žena, 20 let).

Většina respondentů však o svém polyamory vztahu již s někým hovořila buď jen s nejbližšími přáteli či rodinou. Většina z nich se také především u svých přátel setkala spíše s pochopením, nebo alespoň tolerancí. To je však rozdílné v případě rodiny, u které se velká část respondentů setkala spíše s neporozuměním, nebo rodině svoji polyamorii raději ani neoznámili, neboť svou rodinu považují za příliš usedlou proto, aby akceptovala jejich vztah. Vzhledem k tomu, že většina mých respondentů jsou spíše mladší ročníky, jedná se zde pravděpodobně o generační rozdíl, kdy starší generace rodičů mých respondentů vyrůstala v jiných společenských podmínkách, kdy různé alternativní formy vztahů nebyly zcela běžné, nebo se o nich nehovořilo a nebyly ve společnosti tolerovány.

„Moje matka dodnes pláče když mne vidí, tak se jí snažím alespoň nějak vždy rozveselit ... pro svoji ženu a své bývalé přátele jsem prostě úchyl, případně psychicky nemocný, hodně lidí mi ale skutečně závidí to že žiju podle sebe, upřímně a otevřeně. Jsou samozřejmě lidé, kteří moje rozhodnutí obdivují.“ (muž, 38 let).

„Moje rodina nic neví (pokud bych jim někoho představovala, tak primárního partnera), vím, že rodiče všeobecně nejsou tolerantní a našemu vztahu by to mohlo jen uškodit. Mí přátelé (z většiny BDSM komunita) jsou tolerantní lidé, reakce mají různé od zvědavosti a podpory až po "tohle já prostě nepochopím, ale je to tvůj život".“ (žena, 20 let).

„Rodina to příliš neví, jen vědí, že to máme "nějak divně" a "jinak" než je normální, příliš se nevyjadřují. Přátelé, kteří jsou zasvěcení, se jen podivují, že to může fungovat. Ale nekecají nám do toho (příliš :-).“ (muž, 31 let).

Mezi respondenty se však našly i dvě světlé výjimky, kdy byla jejich polyamorie alespoň v nejužším rodinném kruhu akceptována.

„Tuto situaci jsme popsali pouze mé matce, našla jsem jí na internetu odkazy ohledně polyamorie a kandaulismu a přijala to důstojně :)“ (žena, 38 let)

„Sestra a matka to věděly a neřešily, protože je to můj život.“ (muž, 38 let)

Několik málo respondentů se však setkalo i s vyloženě negativními reakcemi.

„Rodina to netuší, ostatní se diví. Jsem samozřejmě za špatnou já, moji partneři jsou za ty chudáčky.“ (žena, 34 let).

„O reakcích na mé vztahy toho moc nevím. Lidé mě považují za šovinistu a zvrhlíka, a tak se těmto tématům vyhýbají. U rodičů vztah matky s dvěma partnery skončil tehdy, když se o poměry v naší rodině začala zabývat policie.“ (muž, 59 let).

Kromě reakcí blízkého okolí respondentů jsem se zaměřila také na reakce potencionálních partnerů. Tedy jakým způsobem probíhá seznamování v polyamory vztahu, zda respondenti hned zpočátku oznamují svojí polyamory a s jakými reakcemi se při seznamování setkali. Sedmnáct respondentů uvedlo, že svou polyamorii oznamují hned v počátcích navazování nového vztahu. Reakce na takové oznámení bývají dle respondentů různé. Někdo vyhledává budoucí partnery v podobné situaci, v jaké se sami nacházejí, reakce jsou poté spíše vstřícné. Jindy se respondenti setkali s nesouhlasem a nepochopením.

„Ano oznamuji ihned, reakce jsou v plné škále od zvědavosti, souhlasu, nadšení až po odsudek.“ (žena, 31 let).

Tři respondenti svou polyamorii ihned neoznamují. Jedna z respondentek uvádí, že to neoznamovala dříve, dnes by pravděpodobně jednala jinak, neboť je sedmnáct let v manželství.

Kromě reakcí okolí, přátel či rodiny, a budoucích partnerů mi přišlo podstatné zjistit, jakým způsobem se vyrovnávají polyamoričtí rodiče s vysvětlováním svých vztahů svým dětem. Pokud se tedy v polyamorické rodině nachází dítě, zajímalo mne, zda je seznámeno se vztahy svých

rodičů, a pokud ano, jak na takové oznámení reagovalo. Přesně polovina mých respondentů je bezdětných, druhá polovina děti má. Sedm z těchto respondentů uvedlo, že se s dětmi o svých vztazích nebaví. Z toho se však v jednom případě jedná o děti již dospělé, a vztahové záležitosti v rodině neprobírají. V dalším případě se jedná o teprve tříleté dítě, takovéto záležitosti tedy zatím pro tuto rodinu není podstatné řešit. Čtyři respondenti naopak uvedli, že se svými dětmi o svých vztazích mluví otevřeně.

„Našemu dítěti je 14, popsali jsme mu docela otevřeně, že ze zdravotních důvodů nemůže manžel fungovat jako muž, nemá erekci a rád by mě viděl s jiným mužem, přijal to dobře a s druhým partnerem vychází jako se strejdou, mají spolu hezký vztah.“ (žena, 38 let).

„Dcery mají přehled, znají uspořádání a situace jim nevadí.“ (žena, 31 let)

„Ano, mluvím otevřeně....vztahy jsou přátelské, ale ne důvěrné.....a reakce....pozitivní....což je ale s ohledem na věk a způsob výchovy přirozené. Dítě je skoro dospělé a od mala bylo vychovávané k toleranci, neodsuzování zvláštností lidí ve svém okolí, ať se týkaly čehokoliv. A od mládí také ví, že tento způsob uspořádání vztahu není ani běžný, ani pro každého a ani povinný, že je jen její volba, jak bude žít ona sama.“ (žena, 43 let).

Jeden z respondentů pak má primární vztah, ve kterém vlastní děti nemají, mají však další vztahy, ve kterých děti jsou.

„Tady to musím upřesnit - "my" (primární pár) děti zatím nemáme, ale naše další protějšky ano. Manželčin partner má syna už dost starého - nějakým trochu rozpačitým způsobem mu to vysvětlili - nebyl jsem u toho. Moje partnerka má syna malého, před ním tajíme.“ (muž, 31 let).

3.4.3.1. VYROVNÁVÁNÍ SE S REAKCEMI OKOLÍ

V předchozí kategorii „Reakce monogamního okolí na polyamory vztah“ respondenti podrobně popisovali reakce, se kterými se setkávají a to ať už ze strany přátel, či rodiny, vlastních dětí, nebo potencionálních partnerů. Do této kategorie je nutné zahrnout také podkategorii, jakým způsobem se s takovými reakcemi na svůj vztah vyrovnávají, neboť právě

toto vyrovnání tvoří jednu z podstat fungování polyamory vztahů v monogamní společnosti. Do této podkategorie jsem zahrnula i otázku, zda se respondenti nějakým způsobem angažují v rozšiřování informovanosti o polyamorii a jakým způsobem, neboť si myslím, že to do jisté míry souvisí s vyrovnáváním se s reakcemi okolí. Nadpoloviční většina respondentů uvedla, že reakce okolí příliš neřeší, neboť je se svým vztahem spokojená a považují to za svou věc, každý by si měl žít podle svého. Někteří na reakce okolí sami reagují, diskutují s okolím o tomto tématu, říkají svůj názor a odpovídají na otázky, a tímto způsobem se s reakcemi okolí vyrovnávají.

„Okolí si může reagovat, jak chce, já vím, co vím - a jsem se svým vztahem/vztahy spokojená. Mimoto se snažím, aby se okolí nic nedozvědělo. Přece jen, život v malém městě by asi nebyl nejsnadnější, kdyby tomu bylo jinak.“ (žena, 20 let)

„Beru to tak, že pokud je někdo nějak hodně proti tak zpravidla ani moc neví o čem mluví, a tak mne to ani netrápí. Lidí co nás osobně znali s tím nemívali problém.“ (žena, 25 let)

Tři respondenti uznali obavy z reakcí okolí, proto o svém vztahu nikde příliš otevřeně nehovoří. Takto odpověděla jedna z respondentek na to, jakým způsobem se vyrovnává s reakcemi okolí:

„Obavami :-) Proto jsme to zatím řekli jen několika blízkým osobám a několik málo necháváme tušit.“ (žena, 27 let)

Dále jsem se respondentů ptala, zda se nějakým způsobem angažují v rozšiřování informovanosti o polyamorii. Dva respondenti uvedli, že se angažují, z toho jedna z respondentek je autorkou internetové stránky polyamory.eleferno.cz, díky které jsem oslovila své první respondenty. Čtrnáct respondentů uvedlo, že se angažuje spíše příležitostně, zbytek se neangažuje žádným způsobem. Respondenti, kteří se angažují aktivněji k rozšiřování informací o polyamorii využívají především internet, překládají a sdílejí zahraniční články, nebo zakládají internetové diskuse. Většina respondentů se angažuje spíše příležitostně a to prostřednictvím diskusí se svými přáteli a známými, nebo účastí

v internetových diskuzích, kdy se snaží vysvětlit podstatu polyamorie a představit svůj názor na toto téma.

„To vyplývá z procesu hledání partnerů na seznamkách... protože v ČR je velmi malé povědomí o polyamory, často je potřeba vysvětlovat a vysvětlovat.“ (žena, 20 let).

„Promlouvám se zájemci, podělím se o zkušenosti. Nikdy nikomu fakta o tomto způsobu žití nevnucuji.“ (žena, 31 let).

3.4.4. BUDOUCNOST POLYAMORIE

Jako poslední zbývá zaměřit se na budoucí vývoj polyamorie. Vzhledem k ne vždy snadnému fungování polyamory vztahů v převážně monogamní společnosti mě zajímalo, jak sami respondenti vidí svou budoucnost v polyamory vztahu. Zda je pro ně tento vztah spíše přechodnou fází v jejich životě, nebo zda v něm naopak vidí svou budoucnost, a například plánují založení polyamorické rodiny. Dále jsem se respondentů ptala na jejich osobní názor na vývoj polyamorie jako takové zde v České republice, což se dá v podstatě shrnout na vývoj polyamorie v evropském kontextu. Polovina respondentů budoucnost svých vztahů příliš neplánuje, neboť jsou většinou spokojeni s přítomností. Devět respondentů uvedlo, že do budoucna plánují žít v polyamorickém vztahu, nicméně pět z těchto devíti respondentů je zároveň ochotno do budoucna připustit změnu, například i monogamní vztah. Pět z dvanácti respondentů, kteří zatím nemají děti, nebo pouze nevlastní, je v budoucnosti plánují mít. Usuzuji tedy, že většina respondentů, přestože je ve svém polyamory vztahu momentálně spokojená a byl by pro ně vyhovující i do budoucna, svou budoucnost příliš neplánuje, a jsou spíše otevřeni změnám, které mohou v budoucnu v jejich vztazích nastat.

Dále jsem se tedy respondentů ptala na jejich vlastní názor, nebo představu u budoucnosti polyamorie, a zda by se zde v evropském kontextu mohla stát rozšířenější formou vztahu. Názory jednotlivých respondentů se od sebe lišily od negativního postoje k vývoji polyamorie

až po přesvědčení, že by se mohla stát jednou z běžných a akceptovaných forem vztahu. Většina respondentů vyjádřila své přání, aby se polyamorie stala alespoň známější a tolerovanější, zároveň však řada z nich vyjádřila skeptický pohled k tomuto vývoji, především vzhledem ke společenskému kontextu, neboť českou společnost považují spíše za konzervativní a historicky příliš zakořeněnou v monogamní normě. Zde tedy uvádím některé názory respondentů:

„Myslím si, že je jen doba, kdy se o tom začalo víc mluvit a přemýšlet nebylo období v evropských dějinách, kdy by se žilo monogamně.....byla jen různě dlouhá období, kdy se to předstíralo.....monogamie člověku coby biologickému druhu není přirozená.“ (žena, 43 let)

„Doufám v to [polyamorii jako častější formu vztahu, pozn. aut.]. Ani nemusí být častější, každému podle jeho gusta, byla bych ráda za tolerovatelnější. Pochopenější. Respektovanější. Méně obávanou. Odmytizovanou (až oddémonizovanou ;-).“ (žena, 27 let)

„Určitě bude dobře, když se povědomí rozšíří, dokonce bych si přála, aby bylo jednou legální být v polyamory sňatku - něco na způsob registrovaného partnerství. To zda to bude častější formou je těžko říci, jelikož je to zde kulturně, historicky, tradičně a nábožensky dané už století a to se odbourává jen těžko.“ (žena, 21 let)

„Ona už je velmi častá, dělal jsem rozhovory s lidma, věnuji se psychoterapii a znám některé lidské příběhy, ale společnost je v ČR velmi konzervativní a je potřeba ještě velmi dlouhé doby a práce na tom, aby byla společností přijímána alespoň tak jako dnes například homosexualita.“ (muž, 38 let)

„Polyamorie je problém zvláště kvůli žárlivosti a zažitým konvencím, nemyslím si, že by se tento typ vztahu mohl nějak výrazně rozšířit.“ (žena, 20 let)

„Kéž by. Doufám, že s rozšiřováním povědomí o polyamory se v tom konceptu najde víc lidí (jako se to stalo mě). Na větší rozšířenost to nevidím, jednak proto, že většina lidí nemá ani důvod, ani schopnosti zvládnout polyamory vztah. Dále proti působí i rostoucí aktivita církví a zamořování společnosti jejich pokryteckou morálkou.“ (muž, 38 let)

3.5. SHRNUÍ ANALÝZY

Mým hlavním výzkumným cílem bylo především získání více informací o polyamorii a tím přispět k informovanosti o ní. Ve svém výzkumu jsme si položila dvě výzkumné otázky. První otázka zní jaké je být polyamorikem v monogamní společnosti? A druhá otázka je, zda se může polyamorie z alternativy stát normou, tedy zda by například mohla v budoucnu nahradit nynější normu sériové monogamie? Prostřednictvím dotazníku, který jsem zaslala několika předem osloveným respondentům a dále ho nechala šířit metodou sněhové koule, jsem zkonstruovala čtyři kategorie, které jednotlivě odhalují, jakým způsobem respondenti prožívají své vztahy, s jakými reakcemi na svou polyamorii se setkávají od především monogamního okolí, a jejich vlastní názor na budoucnost vlastních vztahu i polyamorie jako takové.

Nejdříve jsem se zaměřila na otázku co mé respondenty k polyamorii vedlo, jak se s ní setkali, a jakým způsobem na ni sami nahlíží. Většina mých respondentů uvedla, že polyamorické pocity zažívali ve svých vztazích již dříve, s pojmem polyamorie se setkali až později, většinou na internetu, nebo díky známým či partnerům. Díky pojmu polyamorie získali vysvětlení pro své pocity. Při popisu co pro respondenty znamená polyamorie uváděli nejčastěji lásku, a láskyplné vztahy, nikoliv však lásku jak je chápána v monogamních vztazích. Pro respondenty bylo také podstatné zdůraznit, že v případě polyamorie se nejedná o nevěru, nýbrž o vztah, se kterým všichni zúčastnění souhlasí. Polyamorie je tedy především styl života, který je pro mé respondenty vyhovující a v němž našli naplnění svých pocitů.

Pro odhalení fungování polyamory vztahů jsem se v druhé kategorii zaměřila na to, v jaké konkrétní formě vztahu se respondenti nacházejí, jaké tyto vztahy mají zázemí a pravidla svého fungování. Na výzkumném vzorku mých respondentů nemůžu zcela zobecnit, zda je některá z forem vztahu častější, neboť jsou zde v různém počtu zastoupeny různé formy. Nicméně jednou z častějších forem vztahu mezi mými respondenty je primární vztah s dalšími vedlejšími vztahy na obou stranách. Mezi respondenty se však objevila i forma se třemi účastníky vztahu, nebo

naopak mnohem složitější vazby vztahů s více než čtyřmi účastníky. Většina respondentů momentálně žije v domácnosti s jedním partnerem, a také poměrně velká část žije sama. Téměř polovina respondentů by si však do budoucna přála změnu a to žít v poly domácnosti. Pro fungování takovýchto polyamory vztahů je podstatné vyrovnat se s žárlivostí, což naprosté většině respondentů nedělá problém a uvedli, že žárlivost vůbec nezažívají. Za další podstatný jev pro fungování v polyamory vztahy jsem považovala stanovení pravidel ve vztahu, například pro navazování vztahů nových. Značná část respondentů však uvedla, že ve vztahu žádná pravidla nemají, pokud byla nějaká pravidla zmíněna, jednalo se především o bezpečný sex, otevřenou, upřímnou komunikaci a informovanost, a v několika případech o schválení nového partnera všemi účastníky vztahu. S pravidly ve vztahu úzce souvisí i rozdělení volného času mezi jednotlivé partnery. Respondenti, kteří se nacházejí v primárním vztahu uvedli, že tomuto primárnímu vztahu se zpravidla věnují nejvíce. V několika těchto případech se jednalo o několikaleté manželství s dětmi, věnování více času tomuto vztahu je pak logické, vzhledem k podílení se na společné domácnosti. Několik málo respondentů uvedlo, že se svým vztahům věnují rovnocenně, ve zbylé většině respondenti svůj čas mezi partnery dělí spíše podle potřeby, časových možností a aktuální náklonnosti k partnerům. Zajímalo mne i zda se jednotliví partneři v polyamory vztahu navzájem znají. Většina respondentů uvedla, že ano, a že mezi sebou mají kamarádské vztahy. Takto harmonické vztahy svých partnerů však neuvedli všichni respondenti.

Významnou kategorií v mém výzkumu jsou reakce okolí na monogamní normu. Pouze čtvrtina respondentů uvedla, že o své polyamoril hovoří s okolím zcela otevřeně, většina respondentů si vybírá komu tuto informaci sdělí. Obecně platí, že mezi přáteli se respondenti setkali spíše s pochopením, nebo alespoň tolerancí, zatímco rodina se k této otázce staví negativně, nebo jí tuto informaci raději ani nesdělili, právě proto, že očekávají negativní reakce. Samozřejmě i zde se najednou světlé výjimky, i vyloženě negativní zkušenosti. Především při

hledání potencionálních partnerů se respondenti setkali s reakcemi na celé škále od nadšení až po absolutní odmítnutí. Pokud respondenti uvedli, že mají dítě, zaměřila jsem se i na to, zda jsou děti o polyamorii svých rodičů informovány a na jejich reakce. Převážná část respondentů uvedla, že se s dětmi o svých vztazích nebaví. Několik respondentů, kteří se s dětmi o svých vztazích baví, zmiňovali kladné reakce na toto oznámení. Samotnou podkategorii je, jakým způsobem se polyamoryci s reakcemi okolí vyrovnávají. Více jak polovina respondentů uvedla, že reakcemi okolí se nezabývá. Několik málo respondentů přiznalo obavy z reakce okolí, proto se o své polyamorii také nikde příliš nezmiňují. Převážná část respondentů se alespoň částečně angažuje v rozšiřování informací o polyamorii, a to především diskuzemi se svými přáteli a známými, nebo prostřednictvím internetových diskuzí.

V poslední kategorii mne zajímalo, jakým způsobem polyamoryci vidí budoucnost svých vztahů a budoucnost polyamorie jako takové. Obecně respondenti svou budoucnost příliš neplánují, neboť jsou spokojeni s přítomností. I když řada z nich uvedla, že by rádi i do budoucna žili v polyamory vztahu zároveň připouští změnu, a to například i monogamní vztah. Názory na budoucnost polyamorie jako takové se různily. Mezi různými názory se však často objevovala naděje alespoň na větší toleranci k polyamorii, zároveň však skepse, že by k tomu mohlo doopravdy dojít.

Výsledná data z analýzy tohoto výzkumu se nedají shrnout obecně na všechny polyamorky, neboť pouze v tomto konkrétním výzkumném vzorku jsou mezi respondenty značné rozdíly, i když některé odpovědi jsou častější než jiné, a právě ty jsem se pokusila v tomto shrnutí zdůraznit. I když je možné, že pokud by se vybral jiný výzkumný vzorek, odpovědi, které jsou pro tento vzorek časté, by se staly marginálními a naopak. Nicméně věřím, že tato data pomohla alespoň částečně odpovědět na otázku jaké je být polyamorkem v monogamní společnosti, a ukázala, že rozmanitost polyamorie je jednou z jejích podstat. Co se týče otázky zda se může polyamorie z alternativy stát normou, nedá se na tuto otázku na základě sebraných dat zcela jednoznačně odpovědět

spíše předpovídat. Díky aktivitě polyamoriků, kteří se snaží o rozšíření informovanosti o polyamorii prostřednictvím internetu, sociálních sítí a diskusí, by se mohla do budoucna stát známější a tedy i více tolerovanější formou alternativního vztahu, neboť informovanost a porozumění podstatě polyamorie je dle mého úsudku klíčem k její toleranci. Polyamorie však není formou vztahu vhodnou pro všechny, protože je založena na schopnosti vyrovnat se s žárlivostí, čehož myslím podstatná část populace není schopna. Nicméně polyamorie je jistě jednou z nejlepších forem vztahu například pro bisexuály, kterým nabízí možnost vést plnohodnotný a otevřený vztah s oběma pohlavími zároveň. Jak se díky výzkumu ukázalo, polyamorie je také vhodným řešením pro páry, které mají potíže v sexuální oblasti, a z různých důvodů nemohou v této oblasti dosáhnout uspokojení, přesto mají silné citové vazby a nechtějí svůj vztah ukončit. Pro takové páry by se polyamorie mohla stát vhodnějším řešením než například nevěra. A pak jsou zde samozřejmě lidé, kteří dokáží milovat více osob najednou a přitom nežárlit. Pro tyto jedince je monogamní norma do jisté míry svazující a právě díky polyamorii můžou dosáhnout naplnění svých pocitů a potřeb. Polyamorie tedy v naší společnosti pravděpodobně nikdy nedosáhne takového rozšíření jako sériová monogamie. Právě monogamie a pocity žárlivosti jsou v nás silně zakořeněny a málo kdo se s nimi dokáže vyrovnat. Myslím si však, že díky šíření informací o polyamorii si více lidí, kteří možná doposud ve svých vztazích tápali, uvědomí, že právě polyamorie popisuje jejich situaci, a stane se tak více známější a především tolerovanější než doposud.

4 ZÁVĚR

Pro uvedení dnešních alternativních vztahů do kontextu jsem se v teoretické části nejprve zabývala vývojem rodiny, monogamií a kulturní konstruovaností monogamní normy. S tím neodmyslitelně souvisí i téma lásky a sexuality. V teoretické části byl shrnut vývoj těchto témat týkajících se vztahů v jejich historickém kontextu. Můžeme tedy vidět, že rodina, monogamní norma, láska i sexualita zaznamenaly řadu změn a to především v poslední době. Tyto změny podnítily řadu diskuzí o krizi tradiční rodiny a ovlivnily, a stále ovlivňují, sociální strukturu společnosti. Především hojně praktikování sériové monogamie, která se z alternativy stala již téměř normou, ovlivnilo reprodukční vzorce naší společnosti, nárůst rozvodovosti, ale zároveň i nárůst opakované sňatečnosti. Je tedy otázkou zda zmiňovaná krize tradiční rodiny je opravdovou krizí, neboť hlavním důvodem pro založení rodiny se stala romantická láska, která je sice zároveň i důvodem častých rozpadů rodiny, neboť po čase nedochází k jejímu naplnění. Nicméně, přestože se lidé častěji rozvádějí, stejně tak často jsou ochotni opětovně uzavřít manželství. Je tedy zřejmé, že pro naši společnost je rodina stále podstatnou součástí našich životů, a nehodláme ji z nich zcela vymazat. Spíše než ke krizi dochází ke změnám a různým alternativám v rodinném uspořádání, neboť právě dnešní společnost nabídla těmto alternativním formám příležitost a také toleranci.

V empirické části jsem se zaměřila na jednu z takovýchto alternativních forem, která však v naší společnosti není příliš známa, a tedy i tolerance k ní poněkud pokulhává oproti například sériové monogamii, či nesezdanému soužití. Proto cílem mého výzkumu bylo především odhalit o polyamorii více než se můžeme dočíst z pouhého jednoho hesla na wikipedii, a zjistit jak se lidem, kteří se považují za polyamoriky žije v monogamní společnosti. Jádrem mé empirické části tvoří tedy především data sesbíraná pomocí dotazníku od respondentů, kteří sama sebe charakterizují jako polyamoriky, nebo mají s polyamorií zkušenosti. Přestože dotazník není běžnou metodou pro kvalitativní výzkum, myslím, že účel pro mé výzkumné cíle splnil dostatečně, a

respondentům poskytl větší pocit anonymity, což je v případě tématu jakým je polyamorie podstatné. Díky dotazníku a metodě sněhové koule jsem také získala data od mnohem více respondentů, než jsem původně očekávala.

Data jsem získala od celkem 24 respondentů. Výsledky analýzy se tedy nedají žádným způsobem shrnout na polyamorii a polyamoriky obecně, což vzhledem k různým formám, kterých polyamorie může nabývat není ani dost možné. Nicméně tato data pomohla poodhalit více detailů o polyamorii a především o životě polyamoriků v monogamní společnosti, než se dočteme například na internetu. V naší společnosti je silně zakořeněná monogamie, a téměř v každém z nás pocity žárlivosti. Polyamorie se tak pravděpodobně nestane natolik rozšířenou formou vztahu jako například sériová monogamie. Přesto věřím, že především díky angažovaným polyamorikům se polyamorie stane známější i více tolerovanější, a tedy i více jedinců v polyamorii objeví své pocity a smýšlení. Vzhledem k tomu, že většina mých respondentů patří do mladší generace mezi 20-30 lety, bylo by zajímavé se k těmto respondentům po několik letů vrátit, a zjistit jak se jejich vztah vyvinul, zda se jim splnilo přání žít v poly rodině, či naopak došlo ke změně, kterou někteří z nich připouštěli a nežijí již v monogamním vztahu. Zajímavým tématem by také jistě bylo zaměřit se pouze na polyamorické rodiny žijící v poly domácnostech, a na jejich fungování, neboť takových zde zatím mnoho není, přestože mnoho polyamoriků vyslovila přání v takovémto uspořádání žít. Věřím, že můj výzkum připravil půdu pro mnoho dalších výzkumných otázek v této oblasti.

5 POUŽITÁ LITERATURA

- 1) BARKER, Meg. This is my partner, and this is my ...partner's partner : constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology* [online]. 2005, 18 (1), pp. 75–88 [cit. 2013-2-23]. Dostupný z WWW: < <http://oro.open.ac.uk/17268/2/> >.
- 2) BUSS, David M. *Evoluce touhy*. Praha : Dauphin; Volvox Globator, 2009. 389 s. ISBN 978-80-7272-214-3; 978-80-7207-754-0
- 3) DALLAIRE, Yvon. *Láska a sexualita v trvalém vztahu*. 1. vyd. Praha : Portál, 2009. 163 s. ISBN 978-80-7367-523-3
- 4) FIALOVÁ, Ludmila a kol. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. 163 s. ISBN 80-85850-87-7
- 5) FOUCAULT, Michel. *Dějiny sexuality I : Vůle k vědění*. Praha : Herrmann & synové, 1999. 189 s.
- 6) FRANK, Katherine; DeLAMATER, John. Deconstructing monogamy : Boundaries, Identities, and Fluidities across Relationships. In Barker, Meg; Langridge, Darren. Understanding Non – monogamies. *Routledge Research In Gender and Society* [online] 2010, 312 p. [cit. 2013-2-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.ssc.wisc.edu/~delamate/pdfs/DeconstructingMonogamy.pdf>>. ISBN 020386980X; 9780203869802
- 7) KANAZAWA, Satoshi; STILL, Mary C. Why monogamy? *Social Forces* [online]. 1999, 78 (1), pp. 25-50 [cit. 2013-2-23]. Dostupný z WWW: <<http://personal.lse.ac.uk/Kanazawa/pdfs/SF1999.pdf> >.
- 8) KATRŇÁK, Tomáš a kol. *Na prahu dospělosti : partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. 1. vyd. Brno; Praha : Masarykova univerzita v Brně; Dokořán, 2010. 222 s. ISBN 978-80-7363-352-3; 978-80-210-5455-4
- 9) KLESSE, Christian. Polyamory and its „Others“ : Contesting the Terms of Non-Monogamy. *Sexualities* [online]. 2006, 9 (5), pp. 565 – 583 [cit. 2013-2-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.brown.uk.com/poly/klesse.pdf>>.

- 10) LUHMANN, Niklas. *Láska jako vášeň; Paradigm lost*. 1. vyd. Praha: Prostor, 2002. 279 s. ISBN 80-7260-068-0
- 11) MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina : mýty a skutečnosti*. 1. vyd. Brno : Blok, 1990. 184 s. ISBN 80-7029-018-8
- 12) MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha : Sociologické nakladatelství, 1999. 251 s. ISBN 80-85850-75-3
- 13) MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost : nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. 1. vyd. Praha : Portál, 2002. 207 s. ISBN 80-7178-624-1
- 14) OVERALL, Christiane. Monogamy, Nonmonogamy, and Identity. *Hypatia* [online]. 1998, 13 (4), pp. 1-17 [cit. 2013-2-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.jstor.org/discover/10.2307/3810500>>.
- 15) PETRUSEK, Miloslav. Kvantitativní nebo kvalitativní metody? *Sociologický časopis* [online]. 1990, 26 (1/2), s. 75-90 [cit. 2013-3-25]. Dostupný z WWW : <<http://www.jstor.org/stable/41130592> >.
- 16) RABUŠIC, Ladislav; CHROMKOVÁ, Beatrice-Elena. Jednodětnost v českých rodinách : kdo jsou ti, kdo mají nebo plánují pouze jedno dítě. *Sociologický časopis* [online]. 2007, 43 (4), s. 699-719 [cit. 2013-3-8]. Dostupný z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/84f72861d7aa0be7e218001c541be3cd5670828f_511_07-4%20Rabusic_ChromkovaManea.pdf >.
- 17) RIDLEY, Matt. *Červená královna : sexualita a vývoj lidské přirozenosti*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1999. 322 s. ISBN 80-204-0825-8
- 18) STRAUSS, Anselm; CORBINOVÁ, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu : postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno; Boskovice : Sdružení podané ruce, Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X
- 19) SÝKOROVÁ, Dana. Rodina staršího středního věku v systému příbuzenské pomoci a podpory. *Sociologický časopis* [online]. 1996, 32 (1), s. 51-66 [cit. 2013-3-9]. Dostupný z WWW: <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/62425661610933b3fb66b63fdd763a8b853ca579_312_051SYKOR.pdf >.

- 20) ŠŤASNÁ, Anna. Změny reprodukčních vzorců a individuální souvislosti rodičovství. In XL. Demografická konference České demografické společnosti. *Demografie* [online]. 2010, 52 (4), s. 77-88 [cit. 2013-2-11]. Dostupný z WWW: <http://praha.vupsv.cz/Fulltext/Do_1575.pdf >.
- 21) TOMÁŠEK, Marcel. Singles a jejich vztahy; kvalitativní pohled na nesezdané a nekohabitující jednotlivce v České republice. *Sociologický časopis* [online]. 2006, 42 (1), s. 81-105 [cit. 2013-3-8]. Dostupný z WWW : <http://sreview.soc.cas.cz/uploads/1410f645b65a6fdda3b4a2beaf43bb8964b9bc80_584_107tomasek22.pdf >.
- 22) VEAUX, Franklin. What, like, two girlfriends? *Franklin's Polyamory FAQ*. Převzato z *Polyamory – mnohočetné partnerské vztahy* [online]. c2010 [cit. 2013-3-21]. Dostupný z WWW: <<http://polyamory.eleferno.cz/index.php?text=7-faq-aneb-coze-jako-dve-pritelkyne-cast-1>>

6 RESUMÉ

I have chosen the topic „Polyamory - alternative relationships in monogamous society“ for my bachelor thesis. My work is divided into two parts, theoretical and empirical. In the theoretical part, I deal with a family, its development in a historical context and reproductive patterns. I also mention monogamy in connection with family. I deal with the problem of monogamous norm as cultural construct, serial monogamy, and implications of serial monogamy for the social structure. This is related to the theme of love and sexuality, which I outlined in the historical and cultural context. At the end of the first part I deal with the problem of whether the monogamous standard is still the norm, and introduce some alternative forms of relationships, namely polyamory. The first part summarizes the development of these topics and presents the changes that have occurred in this area lately.

The empirical part presents research of polyamory. The aim of my research was to obtain more information about polyamory, and thus contribute to the awareness of it. My research questions were “What is to be a polyamory in a monogamous society?” and “Can polyamory become the norm from alternative?” The core of the empirical data is collected through questionnaires. The research sample consists of respondents who characterized themselves as polyamory, or have experience with polyamory. Since polyamory is little explored topic I verified no previous theory, but mainly trying to discover new themes, and pave the way for further research in this area. As research has shown polyamory is very variable form of the relationship. The findings from the research therefore can not be generalized to polyamory as such, nor of all people living in polyamory, but these findings represent a deeper insight into this topic. In a society strongly rooted monogamous norm, like ours, polyamory probably never become the norm. However polyamory could be a good solution for some couples, especially bisexual couples, and for the people for whom monogamous standard is too restrictive.

7 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník: Polyamorie a její subjektivní prožívání

Výsledný dotazník s názvem Polyamorie a její subjektivní prožívání byl předložen několika předem osloveným respondentům a dále šířen metodou sněhové koule mezi známé prvně oslovených respondentů, a prostřednictvím sociálních sítí. Dotazník byl vytvořen prostřednictvím internetového portálu www.vyplnto.cz, který umožňuje vyplnit dotazník online. Dotazník vyplnilo celkem 29 respondentů, z toho 5 bylo pro nesplnění podmínek z výzkumu vyloučeno. Dotazník původně obsahoval 30 otázek, 2 otázky týkající se zhodnocení minulých vztahů však byly hned z počátku výzkumu z dotazníku odstraněny, neboť byly respondenty i tazatelem shledány za těžko zodpověditelné a zavádějící. Výsledný dotazník tedy obsahuje celkem 28 otázek, především otevřeného typu s ohledem na kvalitativní metodu výzkumu.

Výsledný dotazník

- 1) Co pro Vás znamená polyamorie?
- 2) Máte zkušenosti i s monogamními vztahy?
  - Ano
  - Ne
- 3) Jakým způsobem jste se poprvé dozvěděli o polyamorii?
  - Literatura
  - Internet
  - Přátelé/známí
  - Partner
  - Nevím
  - Jiná
- 4) Jaké pro vás bylo první setkání s polyamorií? Uvědomili jste si hned, že právě polyamorie je to co vystihuje vaše pocity? Zde můžete uvést jakékoliv vaše pocity, životní události či zvraty, které provázely vaše uvědomění si polyamorie.
- 5) Můžete popsat vztah, ve kterém se momentálně nacházíte? Například počet účastníků ve vztahu, zda v něm existuje primární pár a vedlejší vztahy, nebo jsou si všechny vztahy rovnocenné.
- 6) Jakým způsobem máte uspořádanou domácnost?
  - Bydlím společně s jedním partnerem
  - Bydlím společně s více partnery
  - Bydlím sám/sama
  - Jiná

- 7) Je pro Vás uspořádání domácnosti, které máte nyní ideální, nebo byste ho chtěli do budoucna změnit a proč?
- 8) Máte ve vztahu nějaké pravidla, například pro navazování nových vztahů? Uveďte prosím jaká.
- 9) Dělíte nějakým způsobem svůj volný čas mezi partnery? Pokud máte například jeden primární vztah věnujete mu více času než ostatním vztahům?
- 10) Jakým způsobem se vyrovnáváte se žárlivostí?
- 11) Oznamujete potenciálním partnerům ihned, že nejste monogamní? S jakými reakcemi na takové oznámení jste se setkali?
- 12) Pokud máte více partnerů znají se mezi sebou? Jak takové seznámení probíhá, nebo probíhalo ve vašich vztazích?
- 13) Máte děti?
  - Ano
  - Ne
- 14) Mluvíte se svými dětmi otevřeně o povaze svých vztahů? Můžete popsat jak například reagují na to, že máte více partnerů, a jaké s nimi mají vztahy?
- 15) Máte předchozí zkušenosti s jinými poly vztahy než s tím, ve kterém se momentálně nacházíte?
  - Ano
  - Ne
- 16) S jakými reakcemi na Vaše vztahy se setkáváte v okolí? Můžete popsat jakým způsobem to přijmula Vaše rodina, přátelé?
- 17) Hovoříte otevřeně o svých vztazích s okolím?
  - Ano
  - Ne
  - Jak s kým
  - Nevím
  - Jiná
- 18) Jakým způsobem se vyrovnáváte s reakcemi okolí?
- 19) Angažujete se nějakým způsobem v rozšiřování informovanosti o polyamorii?
  - Ano
  - Příležitostně
  - Ne
  - Jiná
- 20) Jakým způsobem se angažujete?
- 21) Jak vidíte budoucnost svých vztahů?
  - Budoucnost neplánuji
  - Budoucnost neplánuji/jsem spokojený/á s přítomností
  - Do budoucnosti plánuji žít v polyamorickém vztahu
  - Do budoucnosti připouštím změnu, např. i monogamní vztah
  - Do budoucnosti plánuji mít děti
  - Jiná

- 22) Jak vidíte budoucnost polyamorie zde v ČR, mohla by se například do budoucna stát častější formou vztahu než je teď?
- 23) Jaké je Vaše pohlaví?
- Muž
  - Žena
- 24) Jaký je Váš věk?
- 25) Jaká je Vaše sexuální orientace?
- heterosexuální
  - bisexuální
  - homosexuální
  - jiná
- 26) V jakém městě/obci žijete?
- Hlavní město Praha.
  - Velké město – více než 70 tisíc obyvatel.
  - Střední město - přibližně 20 tisíc až 69 tisíc obyvatel.
  - Malé město - přibližně 10 tisíc až 19 tisíc obyvatel.
  - Obec – přibližně 5 až 9 tisíc obyvatel.
  - Malá obec – méně jak 5 tisíc obyvatel.
- 27) Jaké je Vaše vzdělání?
- VŠ/VOŠ dokončené
  - VŠ/VOŠ nedokončené
  - SŠ/SOU dokončené
  - SŠ/SOU nedokončené
  - ZŠ dokončené
- 28) Chcete dodat něco co nebylo zmíněno v dotazníku, nebo vyjádřit svůj názor k dotazníku či danému tématu?